

Materiały konferencyjne

VII Ogólnopolska
konferencja

Pomoc dzieciom
– ofiarom przestępstw

Warszawa, 25–26 października 2010

© Corbis Polska

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
IUSTITIA EST CONSTANS ET PERPETUA VOLUNTAS IUS SUUM CUIQUE TRIBUENDI

Organizatorzy:

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
IUSTITIA EST CONSTANS ET PERPETUA VOLUNTAS IUS SUUM CUIQUE TRIBUENDI

VII Ogólnopolska Konferencja Pomoc dzieciom – ofiarom przestępstw Warszawa, 25–26 października 2010

Konferencja pod honorowym patronatem Ministra Sprawiedliwości, Prezydenta m.st. Warszawy oraz Rzecznika Praw Dziecka.

Komitety organizacyjny:

Fundacja Dzieci Niczyje

Daria Drab
Beata Kaczkiewicz
Maria Keller-Hamela
Monika Sajkowska
Maria Sierakowska
Marta Skierkowska
Olga Trocha

Ministerstwo Sprawiedliwości

Andrzej Augustyniak

Urząd m.st. Warszawy – Biuro Polityki Społecznej

Danuta Kuciewicz
Elżbieta Piechowiak-Modrzejewska

Udział w konferencji jest bezpłatny. Organizatorzy zapewniają przerwy kawowe, lunch oraz materiały konferencyjne.

Sesje w Sali Koncertowej będą prowadzone w języku polskim i angielskim. Organizatorzy zapewniają tłumaczenia wszystkich sesji w tej sali na język polski/angielski.

Konferencja jest współfinansowana ze środków Urzędu m.st. Warszawy, Ministerstwa Sprawiedliwości, The Velux Foundation, programu Razem Bezpieczniej oraz z programu Daphe III w ramach projektu „Sexual Abuse Against Children at Residential Institutions” No JLS/2007/DAP-1/178-30-CD-0229207/00-68 finansowanego przez Komisję Europejską.

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
IUSTITIA EST CONSTANS ET PERPETUA VOLUNTAS IUS SUUM CUIQUE TRIBUENDI

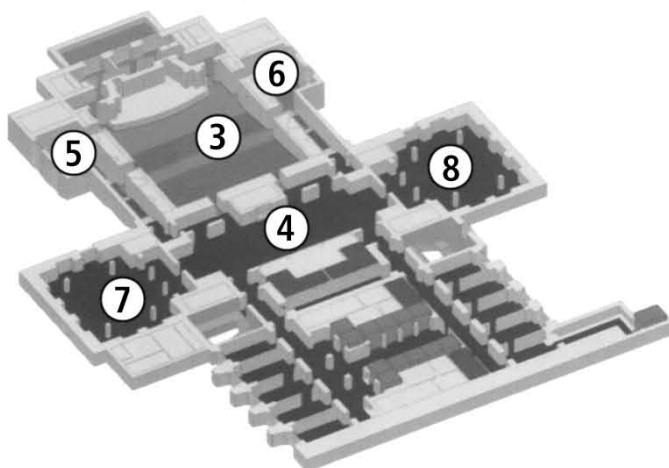

Program Konferencji – 25 października

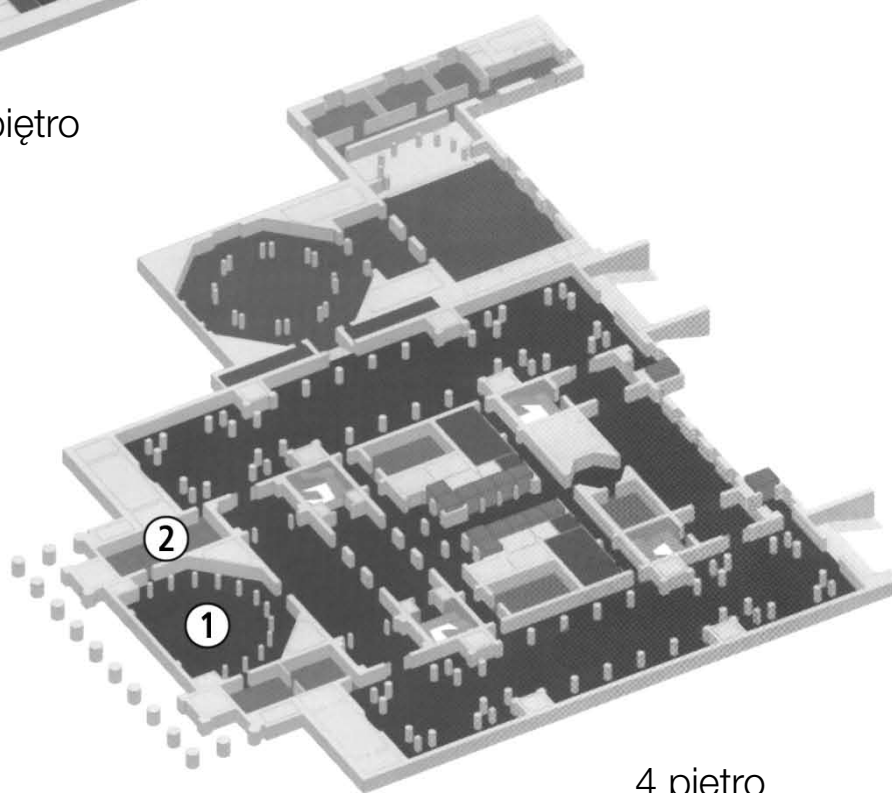
8.00-9.30	Rejestracja uczestników			
9.30-11.00	Sesja inauguracyjna			
	<p>Powitanie Minister Sprawiedliwości, Prezydent m.st. Warszawy, Prezes Fundacji Dzieci, Niczyje, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka</p> <p>Wykład inauguracyjny Dziecko jako obywatel — <i>prof. Irena Lipowicz, Rzecznik Praw Obywatelskich</i> Wręczenie certyfikatów Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci Standardy przesłuchiwanie dzieci — <i>Alicja Budzyńska</i> Moderator: dr <i>Monika Sajkowska</i></p>			
11.00-11.30	Przerwa na kawę			
11.30-13.00	Sesja plenarna			
	<p>Zły dotyk — problem wykorzystywania seksualnego dzieci Konsekwencje psychologiczne przemocy wobec dzieci – uraz psychiczny i wyparcie — <i>Elżbieta Briz, Niemcy</i> Trzecia strona wykorzystywania seksualnego dzieci — o zdrowiu tych, którzy pomagają zdrowieć innym — <i>prof. Maria Beisert</i> Kampania „Zły dotyk” — profilaktyka wykorzystywania seksualnego dzieci — <i>Marta Skierkowska</i> Moderator: <i>Maria Keller-Hamela</i></p>			
13.00-14.00	Lunch			
14.00-15.30	Sesje równoległe			
	Sala Koncertowa	Sala Rudniewa	Sala Renesansowa	Sala A
	Rodzina kazirodcza — <i>prof. Maria Beisert</i>	<p>Sesja kwartalnika „Dziecko krzywdzone”</p> <p>Praktyka przesłuchiwanie dzieci w Polsce — <i>Olga Trocha</i></p> <p>Pouczenie małoletniego świadka o prawach i obowiązkach — praktyka sądowa — <i>Joanna Mierzwińska-Lorencka</i></p>	<p>Prawna ochrona dziecka przed krzywdzeniem</p> <p>Prawnokarne aspekty ochrony dzieci w ostatnich nowelizacjach kodeksu karnego — <i>Marek Bielski</i></p> <p>Problem rodzicielskiego uprowadzenia dzieci za granicę — <i>Paulina Wójcicka</i></p> <p>Współpraca kuratorów rodzinnych z sądem karnym w zakresie udzielania pomocy dzieciom-ofiarom/świadkom przestępstw — <i>Alina Prusinowska-Marek</i></p>	<p>Jak przesłuchiwać dziecko — możliwości współpracy interdyscyplinarnej — <i>Alicja Budzyńska, Magdalena Zawadzka</i></p>
	Moderator: <i>Beata Pawlak-Jordan</i>	Moderator: <i>Andrzej Augustyniak</i>	Moderator: <i>Marcin Skiba</i>	Sala B
				Terapia i wsparcie psychologiczne rodzeństwa dzieci-ofiar przemocy i wykorzystywania — <i>Ryszard Izdebski, Wanda Szaszkievicz</i>
15.30-16.00	Przerwa na kawę			
16.00-17.30	Sesje równoległe			
	Sala Koncertowa	Sala Rudniewa	Sala Renesansowa	Sala A
	Doświadczenie wykorzystania seksualnego z perspektywy psychotraumatologii — <i>Elżbieta Briz, Niemcy</i>	<p>Panel dyskusyjny:</p> <p>Przesłuchanie dzieci-ofiar nieletnich sprawców <i>Dariusz Cieślak</i> <i>Maria Keller-Hamela</i> <i>Dorota Trautman</i></p>	<p>Działania lokalne</p> <p>Lokalna diagnoza i ewaluacja w zakresie ograniczania problemu krzywdzenia dzieci — <i>dr hab. Ewa Jarosz</i></p> <p>Sieć placówek Krakowskiego Instytutu Psychoterapii w służbie dziecka krzywdzonego. Strefa Com.Com.Zone — <i>Ryszard Izdebski</i></p> <p>„Chronimy dzieci” — program profilaktyki krzywdzenia dzieci — <i>Katarzyna Fenik</i></p>	<p>Specyfika technik przesłuchiwanie małych dzieci — <i>Alicja Budzyńska, Magdalena Zawadzka</i></p>
	Moderator: <i>Daria Drab</i>		Moderator: dr <i>Anna Piekarska</i>	Sala B
				Dziecko i pies — dogoterapia w pracy z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych — <i>Monika Trofimov</i>
17.30-19.00	Projekcja filmu „Świnki”, reż. Robert Gliński			

Program Konferencji – 26 października

9.00-10.45	Sesja plenarna			
	<p>Główne zasady terapii dzieci i nastolatków po traumie wykorzystywania seksualnego — <i>Bengt Söderström, Szwecja</i> Etyka sędziów w orzecznictwie w sprawach przestępstw wobec dzieci — <i>Teresa Romer</i> Postępowanie w sprawach dotyczących ochrony dziecka — najnowsze trendy w prawodawstwie amerykańskim — <i>prof. Daniel Turbow, USA</i></p> <p>Moderator: <i>Jolanta Zmarzlik</i></p>			
10.45-11.15	Przerwa na kawę			
11.15-13.00	Sesje równoległe			
	Sala koncertowa	Sala Rudniewa	Sala Renesansowa	Sala A
	<p>Konsekwencje traumy — pomoc dzieciom i nastolatkom po traumie przemocy — <i>Bengt Söderström, Szwecja</i></p> <p>Moderator: <i>Katarzyna Fenik</i></p>	<p>Panel dyskusyjny:</p> <p>Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie — rewolucja czy burza w szklance wody?</p> <p><i>Renata Durda</i> <i>Piotr Hartmann</i> <i>Arkadiusz Krupa</i> <i>Michał Lewoc</i> <i>Anna Parille-Mantorska</i> <i>Justyna Podlewska</i></p>	<p>Przemoc wobec wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych</p> <p>Wykorzystywanie seksualne wychowanków domów dziecka — <i>Joanna Włodarczyk</i></p> <p>Przemoc stosowana wobec i przez dzieci wychowywane przez rodziców i wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych — <i>Agnieszka Roszkowska, Justyna Trepka-Starosta</i></p> <p>Rodzina piecza zastępcza nad dziećmi, które doświadczyły przemocy — praktyka i rekomendacje — <i>Mirosław Chrapkowski, Joanna Luberadźka-Gruca, Elżbieta Matusiak</i></p> <p>Moderator: <i>Tamara Uliasz</i></p>	<p>„Będę przesłuchany/a” — przygotowanie dziecka do przesłuchania — <i>Beata Pawlak-Jordan, Jolanta Zmarzlik</i></p> <p style="background-color: #d3d3d3;">Sala B</p> <p>Kontrowersje wokół technik w badaniach sądowo-psychologicznych — <i>Alicja Budzyńska</i> <i>Teresa Jaśkiewicz-Obydzińska, Małgorzata Toeplitz-Winiewska</i></p>
13.00-14.00	Lunch			
14.00-15.30	Sesje równoległe			
	Sala Koncertowa	Sala Rudniewa	Sala Renesansowa	Sala A
	<p>Profilaktyka przemocy i wykorzystywania: edukacja dzieci</p> <p>Skuteczność edukacji dzieci jako formy profilaktyki wykorzystania seksualnego — <i>Agnieszka Izdebska</i></p> <p>Jak chronić dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem — obszary tematyczne, formy i narzędzia edukacji — <i>Marta Skierkowska</i></p> <p>Profilaktyka krzywdzenia dzieci w Internecie — propozycje edukacyjne — <i>Łukasz Wojtasik</i></p> <p>Moderator: <i>Ewa Dziemidowicz</i></p>	<p>Panel dyskusyjny:</p> <p>Dylematy etyczne profesjonalistów podejmujących interwencje w sprawach krzywdzenia dzieci</p> <p><i>dr Magdalena Czub</i> <i>Renata Kalucka</i> <i>Anna Lechowska</i> <i>Justyna Podlewska</i> <i>Jolanta Zmarzlik</i></p>	<p>Diagnostyka medyczna krzywdzenia dzieci</p> <p>Diagnostyka wykorzystywania seksualnego dzieci — <i>prof. Violetta Skrzypulec, dr Robert Kowalczyk, dr Agnieszka Droszól-Cop</i></p> <p>Dziecko krzywdzone — pacjent oddziału pediatrycznego, procedury medyczne i prawne — <i>dr Małgorzata Zbrozczyk-Szczepaniak</i></p> <p>Moderator: <i>dr Joanna Cielecka-Kuszyk</i></p>	<p>Zniekształcenia poznawcze w procesie podejmowania decyzji przez sędziego — <i>Magdalena Najda, Maria Keller-Hamela</i></p> <p style="background-color: #d3d3d3;">Sala B</p> <p>Partnerstwo na rzecz pomocy dzieciom-ofiarom przestępstw — sesja dla grantobiorców konkursu „Bezpieczne Dzieciństwo” — <i>Daria Drab, Gabriela Kühn</i></p>
15.30-16.30	Projekcja filmu „Ala z elementarza”, reż. Edyta Wróblewska			

6 piętro

4 piętro

- 1 Sala Rudniewa
- 2 Biuro konferencyjne
- 3 Sala Koncertowa
- 4 Hol główny, rejestracja uczestników
- 5 Sala warsztatowa A
- 6 Sala warsztatowa B
- 7 Sala Gałczyńskiego
- 8 Sala Renesansowa

Informacje o prowadzących

Andrzej Augustyniak – prokurator Prokuratury Okręgowej w Łodzi. Od lutego 2007 roku oddelegowany do Ministerstwa Sprawiedliwości, Departamentu Wykonywania Orzeczeń i Probacji, a obecnie Departamentu Praw Człowieka, Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Członek Koalicji na Rzecz Przyjaznego Przesłuchania Dzieci. Jeden z organizatorów akcji certyfikowania Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci przez Ministerstwo Sprawiedliwości i Fundację Dzieci Niczyje i kampanii informacyjnej „Będę przeSŁUCHANY, przeSŁUCHANA”.

Maria Beisert – doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, prawnik, psycholog, seksuolog kliniczny. Pracownik naukowo-dydaktyczny Instytutu Psychologii UAM. Kierowniczka Pracowni Seksuologii Społecznej i Klinicznej oraz Podyplomowego Studium Pomocy Psychologicznej w Dziedzinie Seksuologii działających w Instytucie Psychologii UAM. Jej główne zainteresowania naukowe dotyczą obszaru psychologii zdrowia i psychologii klinicznej, a w szczególności problematyki kryzysów, rozwoju seksualnego człowieka, terapii sprawców i ofiar patologii seksualnej. Jest autorką i współautorką wielu prac z tego zakresu. Jej najważniejsze publikacje książkowe to: „Seks twojego dziecka”, „Rozwód. Proces radzenia sobie z kryzysem”, „Kazirodztwo. Rodzice w roli sprawców”, „Seksualność w cyklu życia człowieka”, w przygotowaniu publikacja: „Pedofilia: etiologia i mechanizm powstania zaburzenia”. Prowadzi liczne szkolenia z zakresu diagnozy i terapii zaburzeń rozwoju seksualnego człowieka przeznaczone dla psychologów praktyków. Zajmuje się także publicystyką i popularyzacją zagadnień psychologicznych w mediach. Wiceprezes Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego. Biegły sądowy.

Elżbieta Briz – absolwentka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Dyplomowana psycholog, psychoterapeutka, psychotraumatolog, biegła sądowa w zakresie prawa rodzinnego i karnego. Od 1996 roku członkini organizacji „Weisser Ring” („Biały krąg”). Wykłada psychotraumatologię na europejskich uniwersytetach. Razem z dr. Alfredem Walterem, psychoterapeutą analitycznym, przeprowadziła w Gdańsku pierwsze szkolenie dla grupy polskich psychotraumatologów, którego zwieńczeniem było otrzymanie Międzynarodowych Certyfikatów Psychotraumatologa. Założycielka i pierwsza dyrektor towarzystwa „Kinder Europas” („Dzieci Europy”).

Alicja Budzyńska – psycholog. Jest biegłym sądowym, wydaje opinie sądowo-psychologiczne w sprawach z udziałem dzieci. Od 10 lat współpracuje z Fundacją Dzieci Niczyje, gdzie zajmuje się diagnozą i terapią dzieci krzywdzonych oraz ich rodzin. Prowadzi szkolenia dla różnych grup profesjonalistów w zakresie problematyki dziecka krzywdzonego. Koordynuje i prowadzi ogólnopolski Klub Biegłego Psychologa oraz Studium „Opiniowanie sądowo-psychologiczne w sprawach z udziałem dzieci”. Posiada rekomendacje PTP w zakresie diagnozy spraw rodzinnych i nieletnich oraz psychologicznej oceny zeznań świadków. Jest autorką poradnika dla profesjonalistów „Jak przesłuchiwać dziecko” i innych publikacji związanych z problematyką dziecka-ofiary przestępstwa.

Miroslaw Chrapkowski – od 2006 roku wraz z żoną prowadzi zawodową rodzinę zastępczą pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego na terenie powiatu wejherowskiego. Jestem współzałożycielem i wiceprezesem Stowarzyszenia Rodzicielstwa Zastępczego „Nasze Gniazdo” w Wejherowie. Od 2008 roku jest członkiem Koalicji na Rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej i czynnie wspiera jej działalność.

Dariusz Cieślak – sędzia Sądu Rejonowego w Bydgoszczy, główny specjalista w Ministerstwie Sprawiedliwości, Departamencie Wykonania Orzeczeń i Probacji – Wydział Wykonania Orzeczeń Rodzinnych i Nieletnich. Absolwent Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od blisko 10 lat orzeka w wydziałach rodzinnych sądów rejonowych. Autor następujących publikacji: „Postępowanie uproszczone – konieczność zmian”, „Odebranie i doprowadzenie małoletniego do placówki opiekuńczo-wychowawczej (organy wykonujące orzeczenie)”, „Nowe regulacje poświęcone zakładom poprawczym i schroniskom dla nieletnich”.

Magdalena Czub – doktor psychologii. Zatrudniona w Terenowym Komitecie Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu, kierowniczka zespołu zajmującego się diagnozą i terapią dzieci wykorzystywanych seksualnie, biegły sądowy w sprawach rodzinnych, opiekuńczych i rozwodowych oraz ofiar przemocy fizycznej, emocjonalnej i seksualnej. Zainteresowania: problematyka wczesnych więzi społecznych człowieka (przywiązanie) i ich wpływu na dalszy rozwój, problematyka konsekwencji wykorzystywania seksualnego dla dalszego rozwoju dziecka. Autorka publikacji na temat wczesnego rozwoju społeczno-emocjonalnego człowieka oraz wykorzystywania seksualnego dzieci i młodzieży.

Daria Drab – psycholog, ukończyła specjalizację z psychologii klinicznej oraz z psychologii traumy i interwencji kryzysowej. W Fundacji Dzieci Niczyje prowadzi program „Dziecko – świadek szczególnej troski”, poświęcony ochronie małych świadków biorących udział w procedurach karnych. Zajmuje się certyfikowaniem Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci. Koordynuje III etap kampanii „Dziecko – świadek szczególnej troski”.

Agnieszka Droszol–Cop – adiunkt Katedry Zdrowia Kobiety Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach. Zajmuje się w głównie ginekologią dziecięcą i dziewczęcą oraz seksuologią. Autorka i współautorka wielu publikacji naukowych polskich i zagranicznych. Członek Zespołu Ekspertów Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego przygotowującego rekomendacje dotyczące m.in.: postępowania w przypadku podejrzenia wykorzystania seksualnego osoby małoletniej, postępowania z kobietą–ofiarą przemocy seksualnej, badania ginekologicznego i leczenia osoby nieletniej oraz postępowania w zaburzeniach miesiączkowania u dziewcząt.

Renata Durda – od 2005 roku kierowniczka Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, placówki Instytutu Psychologii Zdrowia PTP. Przez 12 lat pracowała w Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (w tym 5 na stanowisku zastępcy dyrektora), współtwórczyni kampanii „Powstrzymaj przemoc domową” w 1997 roku (rozpoznawalna jako kampania „Bo zupa była za słona”) oraz kampanii „Dzieciństwo bez przemocy” w 2001 roku. Certyfikowana specjalistka ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, członkini Miejskiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Warszawie i Dzielnicowego Zespołu Interdyscyplinarnego w dzielnicy Warszawa–Ochota. Redaktorka naczelna dwumiesięcznika „Niebieska Linia”. Ekspert Rady do Spraw Osób Pokrzywdzonych Przepęstwem przy Ministrze Sprawiedliwości.

Piotr Hartmann – lekarz w klinice Pediatrii CMKP Szpitala Bielańskiego. Członek Zarządu Warszawskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego, prezes Zarządu Fundacji Rozwoju Pediatrii. Propagator wiedzy o problemie krzywdzenia dzieci w środowisku medycznym. Twórca Niebieskiej Karty dla pracowników ochrony zdrowia – wersja dla dzieci.

Agnieszka Izdebska – psycholog, certyfikowany seksuolog kliniczny, psychoterapeuta psychodynamiczny, doktorantka w Instytucie Psychologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Ukończyła Szkołę Psychoterapii Psychodynamicznej w Krakowskim Centrum Psychodynamicznym oraz Podyplomowe Studium Pomocy Psychologicznej w Dziedzinie Seksuologii na UAM. Od 2007 roku związana zawodowo z Fundacją Dzieci Niczyje. Od 2004 roku współpracuje z Fundacją Kidprotect.pl. Członek Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego oraz Polskiego Towarzystwa Psychoterapii Psychodynamicznej. Zajmuje się projektami badawczymi, opiniowaniem sądowym, prowadzeniem psychoterapii oraz zajęć warsztatowych i szkoleń.

Ryszard Izdebski – pedagog i psycholog kliniczny, psychoterapeuta i terapeuta rodzin. Kierownik Zespołu Leczenia Domowego Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dyrektor Krakowskiej Fundacji Rozwoju Psychoterapii. Dyrektor Krakowskiego Instytutu Psychoterapii Stowarzyszenia „U Siemachy”. Członek Zarządu Stowarzyszenia „U Siemachy”. Posiada certyfikat psychoterapeuty i superwizora Sekcji Naukowej Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego oraz certyfikat Polskiego Towarzystwa Balintowskiego. Prowadzi działalność terapeutyczną, superwizyjną oraz edukacyjną w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego, w tym uzależnień oraz psychoterapię dzieci i młodzieży.

Ewa Jarosz – doktor habilitowany, pracuje w Katedrze Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Od kilkunastu lat zajmuje się naukowo problematyką krzywdzenia dzieci. Autorka kilku książek z tej problematyki: „Przemoc wobec dzieci. Reakcje środowisk szkolnych”, „Dom, który krzywdzi”, „Międzynarodowe standardy przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci”, „Ochrona dzieci przed krzywdzeniem. Perspektywa globalna i lokalna”.

Teresa Jaśkiewicz–Obydzińska – psycholog, biegły sądowy, kierownik Zakładu Psychologii Sądowej Instytutu Ekspertyz Sądowych w Krakowie. Wykładowca Centrum Edukacyjnego Nauk Sądowych, organizującego szkolenia m.in. z zakresu psychologii sądowej. Autorka i współautorka kilkudziesięciu publikacji z zakresu psychologii sądowej oraz artykułów dotyczących problematyki zeznań ofiar wykorzystywania seksualnego.

Renata Kałucka – psycholog, psychoterapeutka. Absolwentka Akademii Teologii Katolickiej oraz Laboratorium Psychoedukacji. Od 1996 roku związana z Fundacją Dzieci Niczyje. Pracuje klinicznie z dziećmi doświadczającymi przemocy, ich rodzinami oraz z osobami dorosłymi. Prowadzi psychoterapię indywidualną i grupową. Prowadzi szkolenia i superwizje z zakresu problematyki przemocy domowej oraz profilaktyki krzywdzenia dzieci dla różnych grup specjalistów. Jest wykładowcą i trenerem Specjalistycznego Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Instytucie Psychologii Zdrowia.

Maria Keller–Hamela – psycholog, członek zarządu i dyrektor ds. współpracy zagranicznej Fundacji Dzieci Niczyje. Pracuje w Fundacji od 1996 roku. Zastępca redaktora naczelnego kwartalnika „Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka”. Koordynator programu „Dzieciństwo bez krzywdzenia – ku lepszemu systemowi ochrony dzieci w Europie Środkowo–Wschodniej”, członek Rady do Spraw Pokrzywdzonych Przepęstwem przy Ministrze Sprawiedliwości, ekspert Międzynarodowego Stowarzyszenia na rzecz Przeciwdziałania Krzywdzeniu i Zaniechaniu Dzieci (ISPCAN).

Robert Kowalczyk – dr n. med. psycholog, seksuolog kliniczny. Absolwent Psychologii Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Studium Doktoranckiego Wydziału Lekarskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Zabrze. Adiunkt Katedry Zdrowia Publicznego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego oraz Wydziału Psychologii i Nauk o Rodzinie Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Stale współpracuje z Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego w Warszawie oraz Kliniką Psychiatrii i Psychoterapii Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach. Autor i współautor ponad 40 publikacji medycznych o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Uczestniczy w realizacji wielu projektów naukowo-badawczych z dziedziny seksuologii, psychologii i psychiatrii.

Arkadiusz Krupa – absolwent prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, sędzia, od dziewięciu lat orzeka m.in. w Wydziale Karnym oraz Rodzinnym (w zakresie postępowania w sprawach nieletnich) Sądu Rejonowego w Goleniowie. Członek Ekspertkiego Interdyscyplinarnego Zespołu Operacyjnego przy Prokuraturze Apelacyjnej w Szczecinie, Wojewódzkiego Zespołu Ekspertkiego ds. Przemocy w Rodzinie przy Wojewodzie Zachodniopomorskim oraz Interdyscyplinarnego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Goleniowie. W wolnych chwilach ilustrator czasopisma szczecińskich środowisk prawniczych IN GREMIO, jak również autor publikacji dotyczących prawa karnego oraz postępowania w sprawach nieletnich.

Gabriela Kühn – magister filologii, absolwentka studiów podyplomowych z zakresu zarządzania projektami na wydziale stosunków międzynarodowych Uniwersytetu w Padwie i European Master's Degree in Human Rights and Democratisation uzyskanym w European Inter-University Center (EIUC). Posiada kilkuletnie doświadczenie w pracy w organizacjach pozarządowych w Polsce i za granicą. W Fundacji Dzieci Niczyje, od marca 2010 roku, prowadzi program grantowy „Bezpieczne dzieciństwo”.

Lechowska Anna – pedagog, posiada certyfikat w zakresie przeciwdziałania przemocy PARPA. Prowadzi Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży „Szansa” w Głogowie. Autorka i realizatorka wielu programów z zakresu ochrony dzieci. Zajmuje się problematyką przemocy wobec dzieci niepełnosprawnych, organizuje lokalny system pomocy dzieciom krzywdzonym na terenie województwa dolnośląskiego, prowadzi szkolenia dla różnych grup zawodowych w zakresie problematyki dziecka krzywdzonego.

Michał Lewoc – sędzia Sądu Rejonowego w Legnicy. Od kwietnia 2007 roku oddelegowany do Ministerstwa Sprawiedliwości do Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji, gdzie pełnił funkcję Naczelnika Wydziału Kuratelii. Od marca 2010 roku w Departamencie Praw Człowieka pełni funkcję koordynatora Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także koordynatora ds. realizacji w Ministerstwie Sprawiedliwości Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Wykładowca i prelegent na licznych szkoleniach dla kuratorów sądowych i inspektorów ds. biurowości. Autor licznych artykułów dotyczących kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Irena Lipowicz – ukończyła studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego. W 1981 r. uzyskała tytuł doktora prawa, a 1992 r. doktora habilitowanego. Pracę naukową kontynuowała na Uniwersytecie Śląskim i w Krajowej Szkole Administracji Publicznej. Od 1998 r. jest profesorem na Uniwersytecie im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, obecnie kierownikiem Katedry Prawa Administracyjnego. Dwukrotnie była stypendystką Fundacji A. Humboldta: 1983–1984 w Tybindze, 1989–1990 w Heidelbergu. Opublikowała ponad 50 prac naukowych i wygłaszała wykłady m.in. na uniwersytetach w Kolonii, Atenach, Berlinie, Grazu, Dreźnie i Tybindze. W latach 2006–2008 profesor Wyższej Szkoły Psychologii Społecznej w Warszawie. W 2009 r. otrzymała tytuł doktora h.c. Uniwersytetu Osnabruck. Od 1980 r. była członkiem związku zawodowego „Solidarność” oraz członkiem–założycielem „Związku Gómośląskiego” (1988 r.). Od 1991 do 2000 r. poseł na Sejm, jako członek klubu parlamentarnego Unii Demokratycznej, a następnie Unii Wolności. Była członkiem Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego. W latach 2000–2004 była ambasadorem nadzwyczajnym i pełnomocnym RP w Republice Austrii; w latach 2004–2006 Ambasadorem – Przedstawicielem Ministra Spraw Zagranicznych ds. Stosunków Polsko–Niemieckich. Była członkiem Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, dyrektorem Fundacji Współpracy Polsko–Niemieckiej. Była również członkiem Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. W dniu 10 czerwca 2010 r. prof. Irena Lipowicz została powołana przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich.

Joanna Luberadзка–Gruca – absolwentka socjologii oraz Szkoły Sprawiedliwości Naprawczej i Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Od 2001 r. kieruje Fundacją Przyjaciółka. Od 2004 r. jest koordynatorem Koalicji na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej – forum współpracy osób i instytucji, które ma charakter otwarty i służy koordynowaniu oraz konsolidowaniu działań związanych z ideą rodzinnych form opieki zastępczej nad dzieckiem.

Elżbieta Matusiak – od 5 lat wraz z rodziną (mąż i czworo dzieci) prowadzi w Krakowie Rodzinny Dom Dziecka „Mały Książę”. Wcześniej przez wiele lat instruktor wykładowca w Centralnej Szkole Instruktorów Zuchowych w Oleśnicy, Kierownik Wydziału Zuchowego Głównej Kwatery Związku Harcerstwa Polskiego w Warszawie, redaktor naczelny miesięcznika Zuchowe Wieści. Współdziałała w Koalicji na rzecz Rodzicielstwa Zastępczego. Od 2009 r. członek Zarządu Forum Darczyńców w Polsce.

Joanna Mierzwińska–Lorencka – doktorantka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Od 2005 roku jest związana z sądownictwem, pełniąc funkcję asystenta sędziego. Przez trzy lata pracowała w sądach powszechnych, w tym w Sądzie Okręgowym w Warszawie oraz w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. Obecnie jest asystentem sędziego w Izbie Karnej w Sądzie Najwyższym. Jednocześnie pełni społeczną funkcję kuratora ds. rodzinnych i nieletnich przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy–Mokotowa. Głównym przedmiotem jej zainteresowań naukowych jest szeroko pojęta problematyka prawnokarnej ochrony dziecka krzywdzonego, w tym zagadnień dotyczących uregulowań prawnych w zakresie stworzenia przyjaznego systemu przesłuchiwania małoletnich. Interesuje się również kwestiami związanymi ze standardami międzynarodowymi w dziedzinie karalności przestępstw pedofilii, pornografii i prostytucji dziecięcej.

Magdalena Najda – psycholog i filozof, absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego i European University Institute we Florencji. W latach 1987–2002 pracownik naukowy Wydziału Psychologii UW. Obecnie pracuje w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, gdzie zajmuje się organizacją szkoleń miękkich dla sędziów, kuratorów sądowych i prokuratorów. Współautorka publikacji z dziedziny etyki zawodowej sędziów, psychologii w postępowaniu karnym i mobbingu w ujęciu psychologiczno–prawnym.

Anna Parille–Mantorska – absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego, Wydziału Pedagogicznego oraz podyplomowego Studium Wiedzy o Społeczeństwie UW oraz Studium Polityki Społecznej UW. Ukończyła Studium Przeciwdziałania Przemocy, Studium Profilaktyki Uzależnień. Starszy specjalista ds. pomocy rodzinie w Ośrodku Pomocy Społecznej Dzielnicy Praga Północ. Koordynator programu Dobry Rodzic Dobry Start z ramienia OPS Praga Północ. Na co dzień pracuje z rodzinami dysfunkcyjnymi z terenu dzielnicy. Członek Stowarzyszenia Grupa Pedagogiki i Animacji Społecznej Praga Północ.

Beata Pawlak–Jordan – psycholog, certyfikowany seksuolog kliniczny, superwizor Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego. Pracuje w Centrum Pomocy Dzieciom „Mazowiecka” Fundacji Dzieci Niczyje. Zajmuje się diagnozą i terapią dzieci krzywdzonych. Szkoli różne grupy profesjonalistów w zakresie psychologii i seksuologii. Jest koordynatorką Studium Metod Pracy z Dziećmi Wykorzystywanymi Seksualnie prowadzonego przez Fundację Dzieci Niczyje od 2002 roku. Współpracuje z Fundacją La Strada.

Justyna Podlewska – prawnik, absolwentka Wydziału Prawa i Administracji oraz Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Od dziesięciu lat udziela pomocy prawnej klientom Fundacji Dzieci Niczyje. Od czterech lat udziela porad prawnych w Punkcie Informacyjno–Konsultacyjnym dla dzielnicy Ursynów. Specjalizuje się w prawnej ochronie dzieci ofiar przestępstw, zagadnieniach dotyczących przeciwdziałania przemocy, prawie rodzinnym oraz ochronie danych osobowych. Koordynuje program prawny oraz program „Opiekun Dziecka Ofiary Przestępstwa” Fundacji Dzieci Niczyje. Jest konsultantką programów Fundacji Dzieci Niczyje: Dobry Rodzic Dobry Start i Helpline.org.pl

Alina Prusinowska–Marek – magister profilaktyki społecznej i resocjalizacji UW, od 1988 roku kurator specjalista ds. rodzinnych, w latach 2004–2010 kierownik V ZKSS SR Warszawa–Mokotów, członek: Porozumienia Niebieska Linia, Koalicji na Rzecz Przyjaznego Przesłuchiwania Dzieci i Koalicji na Rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej, laureatka Złotego Telefonu 2007, trener Niebieskiej Akademii Warszawskiej.

Teresa Romer – sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku, wykładowca prawa pracy i ubezpieczeń społecznych aktualnie w Wyższej Szkole Handlu i Prawa im H. Chodkowskiej, w latach 1990–2008 prezes Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia, były wiceprezes Europejskiego Stowarzyszenia Sędziów i Prokuratorów MEDEL, ekspert Rady Europy i Unii Europejskiej ds. sądownictwa. Autorka publikacji m.in. na temat etyki sędziowskiej, współautorka książki „Etyka sędziowska. Rozważania”.

Agnieszka Roszkowska – psycholog, biegły sądowy. Adiunkt w Zakładzie Psychologii Klinicznej i Sądowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Członek Sekcji Psychologii Sądowej PTP, członek European Association of Psychology and Law, członek PAN w Katowicach. Autorka i współautorka wielu publikacji dotyczących psychologii sądowej, a w szczególności zeznań świadków i krzywdzenia dzieci w rodzinie. Pracuje jako biegły sądowy, zajmując się sporządzaniem ekspertyz rodzinnych i dotyczących seksualnego krzywdzenia dzieci.

Monika Sajkowska – doktor socjologii, dyrektor Fundacji Dzieci Niczyje. W latach 1991–2008 była adiunktem w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego. Autorka i współautorka badań na temat skali problemu krzywdzenia dzieci w Polsce, postaw społecznych wobec tego problemu oraz medialnego obrazu problemu krzywdzenia dzieci. Autorka publikacji naukowych i popularnonaukowych dotyczących problemu krzywdzenia dzieci. Redaktor naczelny kwartalnika „Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka”, wydawanego przez Fundację Dzieci Niczyje.

Marta Skierkowska – psycholog, absolwentka Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Studiowała także na Katolickim Uniwersytecie w Leuven w Belgii. Od czasu studiów związana jest z tematyką komunikacji i marketingu. W styczniu 2008 roku dołączyła do zespołu Fundacji Dzieci Niczyje, gdzie brała udział w przygotowaniu i realizacji wielu projektów społecznych. W Fundacji Dzieci Niczyje odpowiada za działania z zakresu public relations.

Violetta Skrzypulec – prof. dr hab. n. med., lekarz, ginekolog, położnik, endokrynolog, seksuolog, profesor Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, kierownik Katedry Zdrowia Kobiety i Dziekan Wydziału Opieki Zdrowotnej SUM. Konsultant wojewódzki w dziedzinie seksuologii, członek wielu towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych, przewodnicząca Sekcji Ginekologii Dziecięcej i Dziewczęcej Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego. Autorka ponad 160 publikacji naukowych opublikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych, organizator i współorganizator wielu konferencji naukowych i dydaktycznych.

Bengt Söderström – psycholog, zatrudniony w ośrodku wsparcia rozwojowego sztokholmskiej Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży. W latach 1997–2010 w swojej działalności zawodowej skupiał się na pracy z dziećmi po traumie, młodzieżą i członkami ich rodzin zgłaszającymi się do poradni Vasa, wyspecjalizowanej w przypadkach wykorzystywania seksualnego dzieci. Posiada duże doświadczenie kliniczne w psychoterapii traumy u dzieci wykorzystywanych seksualnie i ich rodziców, w szczególności w formie terapii grupowej. Superwizuje i szkoli profesjonalistów ze Szwecji. Obszary, w których się specjalizuje to trauma, wykorzystywanie seksualne dzieci, handel dziećmi i wyzysk seksualny z wykorzystaniem mediów. Prowadzi szkolenia dla profesjonalistów dotyczące diagnozy i terapii w przypadkach wykorzystywania seksualnego dzieci i młodzieży, w przypadkach traumy i/lub zaburzeń dysocjacyjnych. Zajmuje się też diagnozą i terapią młodych ludzi wykorzystanych seksualnie oraz dzieci z zaburzeniami zachowań seksualnych.

Wanda Szaszkievicz – psycholog kliniczny z długoletnim stażem, certyfikowany psychoterapeuta oraz superwizor Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego i Psychologicznego. Specjalista wojewódzki w zakresie psychologii klinicznej. Pracuje jako terapeuta rodzinny w Zespole Leczenia Domowego Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie. Jest dyrektorem Krakowskiego Instytutu Psychoterapii Stowarzyszenia „U Siemachy”. Prowadzi szkolenia z dziedziny psychologii w szczególności psychoterapii i terapii rodzin oraz superwizje.

Dorota Trautman – sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie, od lutego 2010 r. pełni funkcję wizytatora ds. rodzinnych i nieletnich, orzekając jednocześnie w wydziale cywilnym w sprawach cywilnych i rozwodowych. Swoją pracę orzeczniczą jako sędzia wykonywała od 1995 roku w Sądzie Rejonowym dla Warszawy–Mokotowa w Wydziale Rodzinnym i Nieletnich, a następnie w Sądzie Okręgowym w Wydziale Cywilnym. Przez ostatni rok uczestniczyła w pracach zespołu powołanego przez Ministra Sprawiedliwości do opracowania i przygotowania projektu nowelizacji lub zmiany ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Zespół zakończył pracę w lipcu 2010 roku. W kwietniu 2010 brała udział w konferencji poświęconej porównaniu systemów prawnych Polski i Niemiec z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego głównie w sprawach o wydanie dziecka i kontakty z dzieckiem oraz władzy rodzicielskiej, przedstawiając na tej konferencji polski system prawa i polskie regulacje w tym zakresie.

Małgorzata Toeplitz–Winiewska – doktor psychologii, wieloletni pracownik Wydziału Psychologii UW, przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. Prowadzi zajęcia dydaktyczne z psychologii sądowej, problematyki agresji, także etycznych problemów wykonywania zawodu psychologa. Kieruje studiami podyplomowymi z psychologii sądowej organizowanymi przez Wydział Psychologii UW. Na innych kierunkach studiów podyplomowych prowadzi zajęcia dotyczące przede wszystkim etycznych i prawnych zagadnień orzecznictwa psychologicznego. Jest autorką wielu prac z zakresu etycznych aspektów zawodu psychologa, z których najważniejsza to współautorstwo książki „Etyka zawodu psychologa” wydanej przez Wydawnictwo Naukowe PWN w 2008 roku. W pracach Towarzystwa koncentruje się przede wszystkim na prawnym uregulowaniu statusu zawodowego psychologa.

Justyna Trepka–Starosta – doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Zakładzie Psychologii Klinicznej i Sądowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, biegły sądowy, członek PAN. Jej główne zainteresowania badawcze dotyczą psychologicznych uwarunkowań adopcji ze szczególnym uwzględnieniem opiniodawstwa w tym zakresie. Jest autorką i współautorką kilkunastu publikacji z tego zakresu.

Olga Trocha – prawnik, absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, aplikantka prokuratorska. Ukończyła Podyplomowe Studium Prawa Własności Intelektualnej na Uniwersytecie Warszawskim. W Fundacji Dzieci Niczyje pracuje w projekcie „Dziecko – świadek szczególnej troski”. Współpracowała ze Stowarzyszeniem Interwencji Prawnej, gdzie udzielała porad prawnych związanych z rodzicielstwem zastępczym i przysposobieniem. Autorka artykułów i publikacji nt. prawnej ochrony dziecka i rodzicielstwa zastępczego. Stale współpracuje z Monitorem Prawniczym.

Monika Trofimov – magister filologii polskiej, logopeda. W zakresie dogoterapii ukończyła kurs trenerski pracy z psem za pomocą pozytywnych wzmocnień w Fundacji Alterii, uczestniczyła w seminarium prof. Raymonda Coppingera „Historia naturalna psowatych, rozwój ewolucyjny, inteligencja, emocje i zachowanie się psów oraz w seminarium Turid Rugaas „Praca psa–terapeuty, pracowała jako trener z własnym psem pod okiem szkoleniowców Fundacji Pomocna Łapa. Od 2004 pracuje w Fundacji Św. Jana Jerozolimskiego w domu dziennego pobytu dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych „Dom Małego Stasia na stanowisku wychowawca–terapeuta. Od 2005 r. współtwórcza i wiceprezes Fundacji Terapeutycznej „Pies dla Stasia, zajmującej się dogoterapią jako alternatywną metodą wspomagania procesu edukacji, terapii i profilaktyki. Koordynator merytoryczno–organizacyjny, twórca programów szkoleniowych oraz wykładowca podczas 14 edycji szkoleń „Podstawy dogoterapii, 3 edycji szkoleń „Dogoterapia społeczna” oraz seminarium „Pies w terapii, edukacji i profilaktyce. Autorka i realizatorka programów psychoedukacyjnych z udziałem psa dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Przewodnik i opiekun psa terapeutycznego Fundacji „Pies dla Stasia”, samojeda o imieniu Veikko. Absolwentka „Studium metod pracy z dziećmi wykorzystywanymi seksualnie Fundacji Dzieci NiczyjeFDN i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie IPZ PTP.

Daniel Turbow – profesor, w roku 1997 objął stanowisko Sędziego Sądu Rodzinnego na nowojorskim Brooklynie. Orzekał w sprawach dotyczących krzywdzenia i zaniechywania dzieci, brał też udział w sprawach związanych z przestępczością nieletnich. W roku akademickim 2004–2005, jako stypendysta Fulbrighta wykładał na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie poprowadził kurs „Krzywdzenie i zaniechywanie dzieci w amerykańskim systemie prawnym”. Jako wykładowca na Brooklyn Law School w 2011 roku rozpoczął wykłady dotyczące wymiaru sprawiedliwości wobec nieletnich. Przed uzyskaniem nominacji sędziowskiej pracował w Nowym Jorku jako prawnik w sektorze prywatnym i publicznym.

Joanna Włodarczyk – pracuje w Fundacji Dzieci Niczyje w międzynarodowym programie „Dzieciństwo bez krzywdzenia – pomoc dzieciom krzywdzonym w Europie Wschodniej” oraz w programie Daphne III „Sexual Abuse against Children at Residential Institutions”. Studentka socjologii w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych UW.

Paulina Wójcicka – prawnik, absolwentka Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Jest laureatką warszawskiego Konkursu Krasomówczego ELSA Polska oraz zdobywczynią Nagrody Naczelnej Rady Adwokackiej w VII edycji Konkursu Krasomówczego z zakresu prawa cywilnego i karnego Wydziału Prawa UKSW. Od października 2008 r. zawiązana z Katedrą Prawa Dyplomatycznego i Dyplomacji Publicznej. Przedmiotem przygotowywanej przez nią rozprawy doktorskiej jest analiza pozycji dziecka w źródłach prawa międzynarodowego, ze szczególnym uwzględnieniem orzecznictwa dotyczącego cywilnych aspektów rodzicielskiego uprowadzania dzieci za granicę.

Magdalena Zawadzka – psycholog o specjalizacji klinicznej. Posiada certyfikat Towarzystwa Psychoprofilaktycznego. Pracuje z dziećmi krzywdzonymi (diagnoza, terapia, interwencja) w Centrum Pomocy Dzieciom „Mazowiecka” Fundacji Dzieci Niczyje. Opiniuje na zlecenie sądu, prowadzi szkolenie różnych grup profesjonalistów w zakresie problematyki dziecka krzywdzonego. Współkoordynuje ogólnopolski Klub Bieglego Psychologa oraz studium „Opiniowanie sądowo–psychologiczne w sprawach z udziałem dzieci”.

Małgorzata Zbroszczyk–Szczepaniak – lekarz pediatra, specjalista II stopnia, ultrasonografista. Wieloletni pracownik Oddziału Pediatrycznego Szpitala Dziecięcego im. prof. dr. Jana Bogdanowicza w Warszawie przy ulicy Niekańskiej. Od 7 lat ordynator tego oddziału. W latach 2006–2010 członek zarządu Fundacji Mederi – organizacji pozarządowej zajmującej się pomocą dzieciom z zespołem krzywdzenia.

Jolanta Zmarzlik – magister profilaktyki społecznej i resocjalizacji UW, dyrektor do spraw klinicznych Fundacji Dzieci Niczyje. Zajmuje się diagnozą i terapią dzieci, młodzieży i dorosłych, wydaje opinie psychologiczno–sądowe, prowadzi szkolenia w zakresie problematyki dziecka krzywdzonego. Posiada certyfikat PARPA specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jest wykładowcą w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie. Prowadzi również szkolenia z tego zakresu dla pracowników wymiaru sprawiedliwości (prokuratorów, sędziów, psychologów i pedagogów). Posiada rekomendacje PTP w zakresie problematyki związanej z procesem karnym i cywilnym (ocena zeznań świadków małoletnich i dorosłych, sprawców przestępstw, nieletnich i rodziny, typowanie sprawców).

Przyjazd wykładowców zagranicznych był możliwy dzięki pomocy finansowej:

Projekt dofinansowany w ramach Programu Partnerstwa Transgranicznego realizowanego przez Wschodnioeuropejskie Centrum Demokratyczne przy wsparciu finansowym udzielonym przez Norwegię ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP

Dziecko jako obywatel

– *prof. Irena Lipowicz, Rzecznik Praw Obywatelskich*

Dziecko jest obywatelem. W warunkach zagrożenia wymaga szczególnej pomocy państwa. Pomocy uwzględniającej całą wiedzę o specyfice jego sytuacji, wrażliwości, podatności na traumę. W wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich przedstawione zostaną — na przykładach z praktyki RPO — instytucjonalne dysfunkcje aparatu administracji publicznej i propozycje ich usunięcia. Podsumowane zostaną również doświadczenia płynące ze skarg adresowanych do RPO, które wskazują na luki w koordynacji działań interwencyjnych na rzecz ochrony dzieci. To właśnie przy przekroczeniu zakresu kompetencji, zmianie typu placówki, zmianie kuratora dochodzi często do zagubienia właściwego celu realizacji pieczy. Działania Biura RPO muszą oczywiście być ściśle skoordynowane z Rzecznikiem Praw Dziecka. Kwestia ta zostanie przedstawiona na przykładzie problematyki przesłuchań dzieci ofiar przestępstw.

Przyjaznym przesłuchaniom dzieci nie sprzyjają niedoskonałe przepisy prawa. Unormowania zawarte w przepisach art. 185a i 185b k.p.k. stanowią niewystarczającą gwarancję ochrony dzieci–ofiar przestępstw przed powtórzną wiktymizacją.

Z wniosków wpływających do RPO wynika, że przedstawiciele organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości niewystarczająco uwzględniają w praktyce procesowej wiedzę o zasadach przyjaznego przesłuchania dzieci. Zasadnicze wątpliwości budzi traktowanie dziecka przez organy procesowe jedynie jako źródła dowodowego. To bowiem potęguje krzywdę, której dziecko już doświadczyło w wyniku przestępstwa.

Jednym z zadań stojących przed Koalicją na rzecz Przyjaznego Przesłuchiwanie Dzieci jest upowszechnienie standardów przesłuchania dzieci.

Standardy przesłuchiwanie dzieci

– *Alicja Budzyńska, Fundacja Dzieci Niczyje*

Standardy dotyczące przesłuchiwanie małoletnich świadków w trybie art. 185a i 185b k.p.k. powstały w odpowiedzi na potrzebę uregulowania szczegółowych zagadnień związanych z „ochronnym” trybem przesłuchania małoletnich w postępowaniu karnym.

Mimo iż artykuły 185a i 185b k.p.k. zostały wprowadzone do Kodeksu postępowania karnego ustawami z 2003 i 2005 r., nadal sprawiają problemy praktyczne. Kontrowersje budzą m.in.: rola biegłego psychologa w przesłuchaniu, udział podejrzanego w tej czynności czy też treść protokołu przesłuchania.

W standardach uregulowano zasady, którymi powinny kierować się zarówno organy procesowe, jak i biegli sądowi uczestniczący w przesłuchaniach małoletnich. Szczególną uwagę zwrócono zwłaszcza na miejsce, termin przesłuchania dziecka, odpowiednie przygotowanie osób uczestniczących w tej czynności. Przedstawiono także etapy przesłuchania małoletniego, rolę poszczególnych jego uczestników oraz sposób rejestracji tej czynności.

Tekst standardów został stworzony przez ekspertów Fundacji Dzieci Niczyje, następnie był szeroko konsultowany — wśród Koalicji na rzecz Przyjaznego Przesłuchiwanie Dzieci oraz wśród członków Rady Ekspertów ds. Ochrony Dzieci–Ofiar Przestępstw FDN.

25 października, poniedziałek

Sesja plenarna, godz. 11.30–13.00, Sala Koncertowa

Konsekwencje psychologiczne przemocy wobec dzieci – uraz psychiczny i wyparcie

– *Elżbieta Briz, Niemcy*

Referat poświęcony zostanie problematyce zaprzeczania w kontekście urazów na płaszczyźnie rodzinnej. Przedstawiony zostanie rys historyczny odnoszący się do koncepcji Zygmunta Freuda i jego następców. W dalszej części przedstawione i omówione zostaną wyniki z badań poświęconych problemowi zaprzeczania przeżytej traumy. W referacie omówione zostaną rodzaje urazów i wyparcia w kontekście możliwości pomocy psychologicznej osobom po traumie.

Trzecia strona wykorzystywania seksualnego – o zdrowiu tych, którzy pomagają zdrowieć innym

– *prof. Maria Beisert, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*

Wystąpienie koncentruje się na zdrowiu seksualnym osób, które narażone są na ciągły kontakt z cudzą patologią seksualną przez to, że pomagają zdrowieć, a więc wychodząc z patologii innym. Przedstawione zostanie funkcjonowanie terapeutów (lub osób pracujących z omówioną grupą klientów) przez pryzmat zagrożeń i czynników ochronnych, powodujących, że w toku wieloletniego kontaktu z patologią seksualną zdrowie mogą stracić lub przeciwnie – mogą je w dobrym stanie zachować. Szczegółowo omówiony zostanie wpływ rodzaju pracy (diagnozowanie, terapia), metod i narzędzi pracy oraz czynników osobowościowych i sytuacyjnych, które decydują o zdrowiu (głównie seksualnym) terapeutów. Obok wątku związanego z wpływem zdrowia terapeuty na efektywność jego działania z klientem będzie poruszony jeszcze temat wpływu codziennego kontaktu z patologią seksualną na funkcjonowanie terapeuty w relacjach pozazawodowych (osobistych).

Kampania „Zły dotyk” – profilaktyka wykorzystywania seksualnego dzieci

– *Marta Skierkowska, Fundacja Dzieci Niczyje*

Ogólnopolska kampania społeczna „Zły dotyk” (II edycja) poświęcona jest problemowi wykorzystywania seksualnego dzieci. Akcja pod hasłem „Dzieci skrzywdzone przez zły dotyk chcą stać się niewidoczne” jest skierowana głównie do rodziców i profesjonalistów (nauczycieli, pedagogów, psychologów), a jej celem jest edukacja w zakresie możliwości ochrony najmłodszych i pomocy dzieciom, które doświadczyły wykorzystywania.

Organizatorzy kampanii postulują także o jak najszybszą ratyfikację przez polski parlament Konwencji Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych, przyjętej przez Komitet Ministrów w dniu 12 lipca 2007 r., a podpisanej przez Rzeczpospolitą Polską w dniu 25 października 2007 r.

Ważnym elementem kampanii „Zły dotyk” (II edycja) są lokalne aktywności prowadzone przez instytucje i organizacje, które przyłączą się do kampanii. Do końca 2010 roku kilkuset partnerów z całej Polski zrealizuje działania skierowane do profesjonalistów i rodziców. Odbiorcom kampanii zostały udostępniane materiały edukacyjne nt. problemu wykorzystywania seksualnego (broszury, ulotki, plakaty, moduły e-learningowe). W ramach akcji Fundacja Dzieci Niczyje uruchomiła portal www.zlydotyk.pl, poświęcony wykorzystywaniu seksualnemu dzieci. Zarówno rodzice, jak i profesjonalści znajdą na nim informacje – również w formie e-learningu – jak diagnozować problem, jak mu zapobiegać i jak wspierać dziecko, które doświadczyło przemocy seksualnej.

25 października, poniedziałek

Sesja równoległa, godz. 14.00–15.30, Sala Koncertowa

Rodzina kazirodcza

– *prof. Maria Beisert, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*

Referat poświęcony będzie zjawisku wykorzystania seksualnego dziecka w rodzinie. Dla opisu i wyjaśnienia zjawiska kazirodztwa służyć będzie podejście rozwojowo–systemowe. Zakłada ono, że do kazirodztwa dochodzi na skutek wadliwego działania systemu rodzinnego, na co z kolei ma wpływ zaburzony rozwój seksualny i emocjonalny rodziców. W wyniku przenikania się czynników podmiotowych, sytuacyjnych i relacyjnych rodzina tworzy system, który odpowiada nie tylko za powstanie, ale i za utrzymywanie się kazirodztwa. W referacie omówione zostaną różne typy rodzin kazirodczych: mechanizmy i fazy ich powstawania oraz mechanizmy podtrzymujące ich funkcjonowanie. Scharakteryzowana zostanie zarówno pozycja ojca, jak i matki oraz ich udział w utrzymywaniu mechanizmów funkcjonowania rodziny kazirodczej.

Prezentacja fazowego modelu rozwoju kazirodztwa ma na celu ujawnienie czynników odpowiedzialnych za podtrzymywanie patologii w rodzinie oraz czynników wpływających na jej eliminowanie.

25 października, poniedziałek

Sesja równoległa, godz. 14.00–15.30, Sala Rudniewa

Sesja kwartalnika „Dziecko krzywdzone. Badania, teoria, praktyka”

Praktyka przesłuchiwanie dzieci w Polsce

– *Olga Trocha, Fundacja Dzieci Niczyje*

Fundacja Dzieci Niczyje w okresie od lutego do września 2010 r. prowadziła badania aktowe na temat warunków przesłuchiwanie małoletnich pokrzywdzonych w postępowaniu karnym.

Badaniem zostały objęte akta spraw sądowych i prokuratorskich z 9 wybranych losowo miast w Polsce. Akta badano w Warszawie, Wrocławiu, Poznaniu, Białymstoku, Toruniu, Szczecinie, Kędzierzynie Koźlu, Sieradzu oraz Siedlcach.

Badaniami aktowymi zostały objęte sprawy, w których wystąpiło przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego przestępstwem. Za górne kryterium wieku przyjęto 18 rok życia, dlatego też badania uwzględniają nie tylko przesłuchania w trybie art. 185a k.p.k., ale także przesłuchania małoletnich poza tym trybem. Dzięki temu wyniki badań wskazują na różnicę między warunkami, sposobem przesłuchania małoletnich pokrzywdzonych podlegających oraz niepodlegających trybowi „ochronnemu”.

Szczególną uwagę podczas badań zwrócono na m.in. reprezentację dziecka w postępowaniu karnym, miejsce przesłuchania i osoby w nim uczestniczące, a także sposób dokumentowania przebiegu czynności przesłuchania (protokół oraz nagranie dźwięku i obrazu).

Badania są pierwszą podjętą przez Fundację Dzieci Niczyje próbą stworzenia obrazu warunków przesłuchiwanie małoletnich ofiar przestępstw w Polsce.

Pouczenie małoletniego świadka o prawach i obowiązkach w praktyce sądowej

— Joanna Mierzwińska-Lorencka, Sąd Najwyższy, Izba Karna

Ustawowy obowiązek, jak również umiejętność pouczenia małoletniego pokrzywdzonego (świadka) uczestniczącego w procedurach karnych, jest jednym z najtrudniejszych elementów przesłuchania tej kategorii świadków.

Osoba, na której ciąży ten ustawowy obowiązek, wypełnia powinność dwojakiego rodzaju. Po pierwsze, pouczenie musi nastąpić zgodnie z wymogami procesowymi, po drugie zaś, formuła powinna być dostosowana w sposób dla dziecka zrozumiały.

Praktyka dowodzi, że organy procesowe (sędziowie, prokuratorzy) sporadycznie potrafią wytłumaczyć w sposób zrozumiały, odpowiadający wiekowi i stopniowi rozwoju dziecka uprawnienia jakie mu przysługują oraz obowiązki jakie na nim ciąży. Dostrzega się, że w zasadniczej większości spraw forma pouczenia sprowadza się do lakonicznych wzmianek w protokołach.

W poddanej badaniom próbie analizowano pouczenia dotyczące m.in.:

- prawa do odmowy zeznań;
- prawa do uchylenia się od odpowiedzi na poszczególne pytania;
- prawa do odmowy zeznań w sytuacji bliskiego stosunku z oskarżonym;
- obowiązku mówienia prawdy.

W tym aspekcie porównywano także różnice zapisów pouczeń na nagraniach audiowizualnych oraz w protokołach.

Praktyka wskazuje, że pouczenia w zakresie praw i obowiązków mają w protokołach formę wyczerpującego wyliczenia poszczególnych przepisów. Niektóre z nich spisywano na gotowych drukach (formularzach) protokołarnych, w których znajdowały się gotowe formuły pouczeń ze wskazaniem przepisów oraz ich treści. Dostrzega się, że w tych przypadkach organa zwykle nie wykreślają tych pouczeń, nawet jeśli nie odnoszą się do danego świadka. Tego rodzaju postępowanie poddaje w wątpliwość, czy pouczenia te mają odpowiednią formę oraz czy rzeczywiście są wypowiediane.

Wnioski płynące z przeprowadzonych badań w aspekcie problematyki dotyczącej pouczeń o prawach i obowiązkach wskazują, że sposób informowania o prawach małoletniego pokrzywdzonego jest niewystarczający. Organy procesowe nie wykazują należytej troski o wskazanie pokrzywdzonemu zakresu uprawnień, jakie w postępowaniu posiada, mimo że pouczenie ma znaczący wpływ na udział małoletniego w czynnościach procesowych. W protokołach z przesłuchań wymienia się tylko poszczególne przepisy dotyczące pouczeń, sporadyczne są przypadki, w których dodaje się adnotację o pouczeniu dostosowanym do wieku świadka. Średnio co dziesiąty małoletni pokrzywdzony nie jest w ogóle pouczany o przysługujących mu uprawnieniach.

Prawnokarne aspekty ochrony dzieci w ostatnich nowelizacjach kodeksu karnego

— *Marek Bielski, Uniwersytet Jagielloński*

Referat będzie poświęcony przedstawieniu regulacji prawnych, wchodzących w życie w 2010 r., które w założeniu ustawodawcy zostały zaprojektowane w celu bezpośredniej lub pośredniej ochrony małoletnich ofiar przestępstw. W tym celu zostaną omówione konstrukcje normatywne nowych typów czynów zabronionych, które zostały wprowadzone do rozdziału XXV k.k.: „Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności” oraz rozdziału XXIII k.k.: „Przestępstwa przeciwko wolności”, do jakich należy zaliczyć: art. 197 § 3 pkt 2 i 3 k.k. (kwalifikowane typy zgwałcenia, to jest zgwałcenie pedofilskie i kazirodcze), art. 200a k.k. (przestępstwo groomingu), art. 200b k.k. (przestępstwo propagowania pozytywnej pedofilii), art. 189a k.k. w zw. z art. 115 § 22 k.k. (przestępstwo handlu ludźmi i ustawowa definicja tego pojęcia), art. 191a k.k. (przestępstwo sextingu) i art. 211a k.k. (przestępstwo handlu dziećmi).

W szczególności w wątpliwości zostanie poddana potrzeba wprowadzania zmian ustawodawczych w ramach rozdziału XXV k.k. w sytuacji, gdy analiza normatywna daje podstawy do tezy, że zachowania penalizowane obecnie jako przestępstwo groomingu i przestępstwo propagowania pozytywnej pedofilii są już kryminalizowane na gruncie polskiego porządku prawnego w ramach konstrukcji usiłowania przestępstwa pedofilii i przestępstwa publicznego nawoływania do przestępstwa.

Problem rodzicielskiego uprowadzania dzieci za granicę

— *Paulina Wójcicka, UKSW*

Wystąpienie poświęcone zostanie przedstawieniu podstawowych zagadnień z zakresu uregulowań prawno-międzynarodowych dotyczących rodzicielskiego uprowadzania dzieci za granicę.

Stale narastająca migracja polskich obywateli (przede wszystkim w celach zarobkowych i turystycznych) sprzyja zawieraniu przez nich mieszanych (dwunarodowościowych) związków małżeńskich, czy wstępowaniu w mieszane związki o charakterze niesformalizowanym. W sytuacji, gdy w relacjach tych dochodzi do konfliktu, często „kartą przetargową” staje się dziecko. Niejednokrotnie jest ono „wrywane” przez jednego rodziców z miejsca pobytu i wywożone bez wiedzy lub zgody drugiego opiekuna do innego państwa — zazwyczaj państwa pochodzenia rodzica uprowadzającego.

W wielu takich sytuacjach stosowna jest Konwencja Haska dotycząca cywilnych aspektów rodzicielskiego uprowadzania dzieci za granicę z 25 października 1980 r. Głównym celem tej umowy jest przywrócenie stanu faktycznego i prawnego, jaki istniał przed bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem dziecka. Polska jest związana Konwencją z ponad 70 krajami na całym świecie. Każdego roku liczba wniosków składanych w oparciu o Konwencję wzrasta: w 2008 r. wynosiła 138 (w tym 70 to wnioski przesłane do Polski — głównie z Włoch, Niemiec i Wielkiej Brytanii, zaś 68 to wnioski skierowane przez Polskę do innych krajów — przede wszystkim do Wielkiej Brytanii oraz Niemiec); w 2009 r. — 158 (w tym 87 to wnioski przesłane do Polski, zaś 71 to wnioski skierowane przez Polskę do innych krajów).

Podczas wystąpienia zaprezentowane zostaną także orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz stanowiska Sądu Najwyższego na tle stosowania Konwencji. Przedstawione zostanie także zagadnienie stosowania Konwencji na gruncie prawa unijnego, ze szczególnym uwzględnieniem relacji między Konwencją a Rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z 27 listopada 2003 r., dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej.

Współpraca kuratorów rodzinnych z sądem karnym w zakresie udzielania pomocy dzieciom-ofiarom/świadkom przestępstw

— *Alina Prusinowska–Marek, Sąd Rejonowy Warszawa–Mokotów*

Kluczowym zadaniem specjalistów zajmujących się pomaganiem dziecku doświadczającemu przemocy lub będącego jej świadkiem jest zapewnienie mu bezpieczeństwa (przerwanie przemocy, odizolowanie od sprawcy przemocy) oraz praca nad łagodzeniem negatywnych skutków tych doświadczeń. Przedstawione zostaną doświadczenia skutecznej współpracy sądowych kuratorów rodzinnych, pod opieką których pozostaje dziecko i niekrzywdzącym opiekunem, z organami ścigania, sądem karnym oraz sądowymi kuratorami dla dorosłych. Taka interdyscyplinarna pomoc i zintegrowanie działań organów wymiaru sprawiedliwości zwiększa ochronę dziecka przed dalszym krzywdzeniem, wpływa na ograniczenie traumy dziecka związanej z udziałem w procedurach karnych i stwarza sprzyjające warunki do „zdrowienia” dziecka.

Kurator rodzinny często bywa „strażnikiem” tzw. dobra dziecka, monitorując sytuację dziecka po ujawnieniu faktu jego krzywdzenia lub wręcz reprezentując dziecko w prowadzonych postępowaniach (przygotowawczym, przed sądem), gdy sąd rodzinny wyłączy rodzica/ów z pełnienia tej funkcji. Nieoceniona również wydaje się ścisła współpraca z prokuratorami prowadzącymi postępowanie przygotowawcze w zakresie przekazywania przez kuratorów dokumentacji do postępowań oraz składania zeznań i wnioskowania o zastosowanie wobec sprawców przemocy środków zapobiegawczych. Równie cenna dla ochrony małoletnich pokrzywdzonych jest współpraca z sędziami orzekającymi w wydziale karnym. Dzięki niej terminy spraw karnych, w których pokrzywdzonymi lub świadkami są dzieci wyznaczane są pilnie. Każdorazowo również przewodniczący wydziału karnego przesyła do wydziału rodzinnego w celu zbadania sytuacji opiekuńczej dziecka odpis aktu oskarżenia, gdy jest ono osobą pokrzywdzoną tym przestępstwem. Taka pragmatyka sądu karnego pozwala objąć opieką sądu rodzinnego wszystkie dzieci, które są uwikłane w sprawy karne. W końcu niezwykle istotna jest współpraca kuratorów rodzinnych z sądem karnym i kuratorami dla dorosłych na etapie postępowania wykonawczego w sądzie karnym. Dzięki niej kurator ma realny wpływ na sytuację sprawcy/skazanego, który nie respektuje porządku prawnego i warunków okresu próby.

25 października, poniedziałek

Sesja równoległa, godz. 14.00–15.30, sala A

Jak przesłuchiwać dziecko — możliwości współpracy interdyscyplinarnej

— *Alicja Budzyńska, Magdalena Zawadzka, Fundacja Dzieci Niczyje*

Warsztat kierowany jest do profesjonalistów przesłuchujących małoletnich świadków: sędziów, prokuratorów i biegłych psychologów. Wiąże się tematycznie z prezentowanymi na konferencji standardami przesłuchań dzieci w trybie art. 185a i 185b k.p.k., ale dotyczy również pracy z dziećmi przesłuchiwanymi w postępowaniu karnym na zasadach ogólnych. Celem zajęć jest wypracowanie zasad współpracy między sędzią/prokuratorem i biegłym psychologiem, zgodnych z obowiązującymi regulacjami prawnymi. Sprecyzowanie oczekiwań prawników wobec biegłych psychologów, określenie możliwości i roli biegłego psychologa w planowaniu czynności procesowej z udziałem dziecka, w bezpośrednim kontakcie z nim podczas przesłuchania oraz ustalenie zakresu i przedmiotu opinii psychologicznej. Zajęcia mają rozpocząć prace nad standardami opinii biegłego psychologa uczestniczącego w przesłuchaniach małoletnich świadków w postępowaniu karnym.

25 października, poniedziałek

Sesja równoległa, godz. 14.00–15.30, sala B

Terapia i wsparcie psychologiczne rodzeństwa dzieci–ofiar przemocy i wykorzystywania

— *Ryszard Izdebski, Wanda Szaszkiewicz, Stowarzyszenie „U Siemachy”*

Terapia dzieci–ofiar wykorzystania seksualnego w rodzinie obejmuje zwykle te dzieci, które były bezpośrednim obiektem wykorzystania. Z różnych względów rzadziej uczestniczą w niej inne ofiary — np. świadkowie wykorzystania w rodzinie, do których należy rodzeństwo. Nie trafiają one na terapię indywidualną, pomoc dla nich ograniczona jest do interwencji lub terapii rodzinnej. Tymczasem ich uraz psychiczny może być przyczyną poważnych następstw, ujawniających się w późniejszym czasie.

Celem warsztatu jest omówienie znaczenia, celów i warunków terapii rodzeństwa dziecka wykorzystanego seksualnie, w zależności od sytuacji dziecka, zarówno wewnętrznej (zasoby emocjonalne, rozwój, wiek, płeć), jak i zewnętrznej (typ traumy i czas trwania, relacje w rodzinie przed ujawnieniem, w szczególności między sprawcą a dzieckiem–świadkiem, stosunek dziecka do sprawcy w związku z czynem).

Praca oparta będzie o prezentację przypadków oraz o wspólną z uczestnikami warsztatu analizę specyfiki terapii dzieci wykorzystanych pośrednio, przez pozostawanie z rodzeństwem bezpośrednio dotkniętym przemocą seksualną w rodzinie.

25 października, poniedziałek

Sesja równoległa, godz. 16.00–17.30, Sala Koncertowa

Doświadczenie wykorzystania seksualnego z perspektywy psychotraumatologii

— *Elżbieta Briz, Niemcy*

Warsztat kierowany jest do profesjonalistów pracujących z dziećmi–ofiarami wykorzystywania seksualnego. Będzie nawiązaniem do wcześniej prowadzonego wykładu dotyczącego problematyki zaprzeczania przeżytej traumie. W trakcie zajęć omówione zostaną rodzaje urazów, a także rodzaje wyparć powstałe w wyniku doświadczenia wykorzystywania seksualnego. W ramach warsztatu przedstawione i omówione zostaną studia przypadków, omówione zostaną dobre praktyki, a także przedstawione zostaną refleksje dotyczące pracy terapeutycznej z dziećmi wykorzystywanymi seksualnie.

25 października, poniedziałek

Sesja równoległa, godz. 16.00–17.30, Sala Rudniewa

Panel dyskusyjny:

Przesłuchanie dzieci–ofiar nieletnich sprawców

– *Dariusz Cieślik, Ministerstwo Sprawiedliwości, Maria Keller–Hamela, Fundacja Dzieci Niczyje, Dorota Trautman, Sąd Okręgowy w Warszawie*

Panel poświęcony będzie problemowi pozycji małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu prowadzonym przeciwko nieletniemu sprawcy i jej odmienności od sytuacji, gdy sprawcą jest osoba dorosła. Omówiona zostanie sytuacja prawna i psychologiczna małoletniej ofiary przestępstwa w toku prowadzenia postępowania w sprawach nieletnich. Omówione zostaną rodzaje czynności, które wykonywane są z udziałem małoletniego pokrzywdzonego oraz praktyka ich wykonywania z zaakcentowaniem tzw. czynności wrażliwych (okazania, przesłuchania). Brak prawnej ochrony dzieci–ofiar w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich budzi duży niepokój, a dotychczasowe zmiany prawne oraz dobre praktyki przyjaznego przesłuchiwanie dzieci–świadków omijają tę grupę pokrzywdzonych.

Na sesji zostaną również przedstawione wyniki dyskusji zespołu, który został powołany przy Ministerstwie Sprawiedliwości w 2009 r. do przeprowadzenia analizy ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz wypracowania nowych modelowych rozwiązań prawnych w zakresie problematyki nieletnich. Zaprezentowane zostaną te wątki dyskusji, które dotyczyły lepszej ochrony małoletnich ofiar przestępstw.

25 października, poniedziałek

Sesja równoległa, godz. 16.00–17.30, Sala Renesansowa

Działania lokalne:

Lokalna diagnoza i ewaluacja w zakresie ograniczania problemu krzywdzenia dzieci

– *dr hab. Ewa Jarosz, Uniwersytet Śląski*

Ograniczanie występowania problemu krzywdzenia dzieci w środowisku lokalnym wymaga podejmowania przez odpowiednie podmioty lokalne działalności badawczej – diagnozowania i ewaluacji. Diagnozowanie dotyczy ustalania charakteru występowania problemu i jego uwarunkowań w danym środowisku. Ewaluacja oznacza określanie funkcjonalności stosowanych wobec problemu krzywdzenia dzieci działań – rozwiązań, programów i środków. Zarówno diagnozowanie jak i ewaluacja nie mogą być działaniami przypadkowymi. Oba obszary powinny mieć wyraźne cele i zdania oraz wykorzystywać rzetelne środki metodologiczne. Niektóre z tych kwestii regulują pewne standardy inne pozostają „na łasce” doświadczenia i wiedzy lokalnych podmiotów

Sieć placówek Krakowskiego Instytutu Psychoterapii w służbie dziecka krzywdzonego. Strefa Com.Com.Zone

— *Ryszard Izdebski, Stowarzyszenie „U Siemachy”*

Poziom ekspozycji dziecka i adolescenta na tak zwane zło społeczne osiągnął poziom niepokojący każdego zdrowo myślącego człowieka. Bezradność instytucjonalna i rodzinna skłoniły nas do podjęcia zakrojonych na szeroką skalę rozwiązań systemowych.

Kilkunastoletnie pozytywne doświadczenie koordynowanej przez Krakowski Instytut Psychoterapii współpracy multiinstytucjonalnej i multiprofesjonalnej w obszarze szeroko rozumianej pomocy społecznej skierowanej na ochronę dziecka pozwala nam dzisiaj na wstępną konceptualizację i krytyczny osąd.

Zebranie kilkuset specjalistów pod wspólną komendą i superwizją, ujednoczenie języka rozmowy profesjonalistów i realizacja odległych celów strategicznych pod nazwą Com.Com.Zone ośmiela nas do zabrania głosu na Konferencji.

Wystąpienie niniejsze ma na celu prezentację sieciowego zastosowania psychoterapii i socjoterapii w obszarze miasta oraz zobrazowanie stanu aktualnego, polegającego na powielaniu sprawdzonych form działania w sąsiednich miastach i województwach.

„Chronimy dzieci” — program profilaktyki krzywdzenia dzieci

— *Katarzyna Fenik, Fundacja Dzieci Niczyje*

„Chronimy dzieci!” to pilotażowy program profilaktyki przemocy wobec dzieci opracowany i realizowany przez Fundację Dzieci Niczyje i Urząd Dzielnicy Warszawa–Praga Południe. Celem programu jest promowanie strategicznego podejścia do ochrony dzieci, polegającego na wprowadzeniu w placówkach edukacyjnych i opiekuńczych wspólnych standardów ochrony dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem. Wprowadzenie polityki ochrony dzieci w placówkach edukacyjnych i opiekuńczych oraz dostarczenie tym placówkom oferty i narzędzi podnoszenia kompetencji personelu i rodziców w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem to główne elementy programu. Potwierdzeniem spełniania standardów ochrony dzieci jest przyznanie placówkom certyfikatu „Chronimy dzieci”. Podczas prezentacji omówiony zostanie także program edukacyjny dotyczący profilaktyki przemocy wobec dzieci. Celem programu profilaktycznego jest przekazanie dzieciom najmłodszych klas oraz ich rodzicom ważnych informacji, wskazówek potrzebnych do wykształcenia w nich umiejętności reagowania na sytuacje niebezpieczne. Dzieci za pomocą aktywnych metod będą uczyć się, jakie sytuacje są dla nich niebezpieczne, kiedy, w jaki sposób i komu o tym powiedzieć. Rodzice mogą poznać (a podczas warsztatu także wspólnie wypracować) prawidłowy sposób reagowania na zgłaszane przez dzieci problemy dotyczące zagrożenia ich bezpieczeństwa.

25 października, poniedziałek

Sesja równoległa, godz. 16.00–17.30, sala A

Specyfika technik przesłuchiwanie małych dzieci

— *Alicja Budzyńska, Magdalena Zawadzka, Fundacja Dzieci Niczyje*

Warsztat kierowany jest do sędziów, prokuratorów i biegłych psychologów. Celem zajęć jest pokazanie znaczenia fazy wstępnej przesłuchania dla dalszego przebiegu czynności oraz wypracowanie technik pracy z najmłodszymi świadkami i ofiarami przestępstw, adekwatnych do możliwości rozwojowych dzieci, a więc opartych na zabawie, między innymi wykorzystanie rysunku i zabawy kierowanej przy wyjaśnianiu dziecku roli świadka, jego praw i obowiązków, motywowaniu go do współpracy, precyzowaniu treści trudnych do zwerbalizowania.

25 października, poniedziałek

Projekcja filmu „Świnki”, godz. 17.30–19.00, sala Koncertowa

Dziecko i pies — dogoterapia w pracy z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych

— *Monika Trofimov, Fundacja Terapeutyczna „Pies dla Stasia”*

Spotkanie dziecka z psem i obecność psa w otoczeniu dziecka, kiedy są odpowiednio i profesjonalnie zaaranżowane, stwarzają bardzo dużo sytuacji, w których dziecko ma możliwość zaprezentowania wielu pożądanych zachowań, a opiekun ma możliwość ich zauważenia i wzmocnienia poprzez pochwałę, nagrodę, aprobatę, zachwyty. Często już jakieś działanie dziecka z psem, sama interakcja dziecka z psem ma dla dziecka walor samowzmacniający. To jest niezwykle komfortowa sytuacja dla dziecka i dla terapeuty.

W trakcie warsztatu przedstawione zostaną różne aspekty działań dogoterapeutycznych prowadzonych przez Fundację „Pies dla Stasia” wśród dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych. Omówiony zostanie także sposób wykorzystania udziału i obecności psów w realizacji stworzonego przez nas programu psychoedukacyjnego, zaprojektowanego dla nauczania dzieci zachowań prospołecznych i dla celów terapeutycznych, wynikających z dysfunkcji sfer społecznej, emocjonalnej i poznawczej.

25 października, poniedziałek

Projekcja filmu „Świnki”, godz. 17.30–19.00, sala Koncertowa

„Świnki”, Polska 2009

Reżyseria: Robert Gliński

Scenariusz: Joanna Didik, Robert Gliński

Zdjęcia: Petro Aleksowski

Montaż: Krzysztof Szpetmański

Produkcja: Witold Iwaszkiewicz

Współfinansowanie: Polski Instytut Sztuki Filmowej,
Mitteldeutsche Medienförderung

W przygranicznym slangu „świnki” oznaczają prostytutującą się młodzież. Dzieci, które sprzedają się nie tylko za pieniądze, ale częściej za byle co: kosmetyki, ubrania, elektroniczne gadżety. Bohaterem Świnek jest Tomek, szesnastoletni chłopak żyjący z rodzicami i siostrą w bloku tuż przy granicy. Pewnego dnia Tomek poznaje tajemnicę swojego szkolnego kolegi, Ciemnego. On i kilku innych chłopców w wieku 14–16 lat sprzedają się za pieniądze niemieckim pedofilom.

Dziewczyną Tomka jest Marta. Aby spełnić jej różne marzenia i kaprysy Tomek próbuje zarabiać jakieś pieniądze. Szybko okazuje się, że w tym przygranicznym miasteczku jedynym sposobem na pewny zarobek jest robienie tego samego co Ciemny. Tomek decyduje się. Staje się gwiazdą nocnych wyjazdów do Niemiec. Po brutalnym gwałcie, którego pada ofiarą, sam zaczyna organizować Niemcom młodych chłopców. Jeden z nich umrze...

Po projekcji filmu zapraszamy do dyskusji z reżyserem — Robertem Glińskim.

Serdecznie dziękujemy spółce Widark za bezpłatne udostępnienie filmu.

WIDARK

26 października, wtorek

Sesja równoległa, godz. 11.15–13.00, Sala Koncertowa

Konsekwencje traumy — pomoc dzieciom i nastolatkom po traumie przemocy

— *Bengt Söderström, Szwecja*

Zaprezentowany zostanie uniwersalny model, opisujący efekty traumy i dysocjacji. Model pomaga zrozumieć dzieci–ofiary traumy, ułatwia komunikację i zapewnienie stosownego wsparcia. Na konkretnych przykładach omówione zostaną sposoby wykorzystania modelu w pracy z ofiarami różnych rodzajów traumy, wykazujących zróżnicowany poziom traumatyzacji:

- od pojedynczego zdarzenia traumatycznego, po złożone przypadki wielokrotnej traumy,
- od traumy będącej odosobnionym zdarzeniem, po traumę długotrwałą stanowiącą o środowisku rozwojowym,
- od traumy nieosobistej (wypadki, klęski żywiołowe), po traumę interpersonalną (krzywdzenie fizyczne i seksualne, ekspozycja na przemoc domową lub prześladowanie),
- od krzywdy wyrządzonej przez obcych po krzywdzenie ze strony rodziców lub innych członków rodziny

26 października, wtorek

Sesja równoległa, godz. 11.15–13.00, Sala Rudniewa

Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie — rewolucja czy burza w szklance wody?

— *Renata Durda, „Niebieska Linia”, Piotr Hartmann, Szpital Bielański, Arkadiusz Krupa, Sąd Rejonowy w Goleniowie, Michał Lewoc, Ministerstwo Sprawiedliwości, Anna Parille-Mantorska, Ośrodek Pomocy Społecznej Praga Północ*

Długo oczekiwana nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie 1 sierpnia 2010 r. weszła w życie. Proces jej nowelizacji trwał bardzo długo. Był oczekiwany oraz bacznie obserwowany przez profesjonalistów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Profesjonaliści aktywnie włączali się do procesu legislacji. Zarówno na poziomie ministerialnym, jak i sejmowym organizacje pozarządowe i instytucje zgłaszały swoje propozycje zmian i oceniały proponowane poprawki.

Uchwaleniu ustawy przez sejm towarzyszyło wiele kontrowersji, przez media przetoczyła się burzliwa dyskusja, która niestety niewiele miała wspólnego z realnymi rozwiązaniami zawartymi w nowelizacji ustawy.

Warto przyrzeć się szczegółowo i merytorycznie tej nowelizacji, gdyż zmienia ona w istotny sposób działania podejmowane w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, powołuje do życia nowe instytucje oraz zmienia i precyzuje dotychczasowe zadania państwa i samorządu w zakresie objętym jej przepisami.

Propozycja rozmowy profesjonalistów w formie panelu dyskusyjnego na temat ustawy jest próbą stworzenia przestrzeni na merytoryczną, rzetelną dyskusję osób zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy.

W panelu wezmą udział: Renata Durda — szefowa Niebieskiej Linii, która była zaangażowana w proces legislacyjny jako przedstawiciel organizacji pozarządowej, Anna Parille-Mantorska — pracownik OPS, która przekaże uwagi na temat nowych zadań OPS zapisanych w ustawie, sędzia Arkadiusz Krupa, który przekaże spojrzenie judykatury na nowelizację, sędzia Michał Lewoc z Ministerstwa Sprawiedliwości, który przekaże stanowisko ustawodawcy oraz Piotr Hartmann, który oceni nowe obowiązki lekarza i możliwość ich realizacji wynikające z ustawy. Prowadzącą dyskusję będzie Justyna Podlewska prawnik Fundacji Dzieci Niczyje. W trakcie panelu zaplanowana została dyskusja z udziałem słuchaczy. Wspólnie spróbujemy się zastanowić nad nowymi rozwiązaniami zawartymi w ustawie oraz nad tym, w jaki sposób zmienią one rzeczywistość w zakresie skutecznego przeciwdziałania przemocy. Zapraszamy do udziału w naszym panelu i zabrania głosu na ten ważny temat.

Przemoc wobec wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych

Wykorzystywanie seksualne wychowanków domów dziecka – Joanna Włodarczyk, Fundacja Dzieci Niczyje

Skala doświadczeń przemocy seksualnej w grupie wychowanków placówek opiekuńczo–wychowawczych jest znacznie większa niż w całej populacji dzieci. Sprawcami wykorzystywania seksualnego dzieci przebywających w placówkach są zarówno dorośli członkowie ich rodzin, jak i rówieśnicy oraz personel placówek.

Różne są uwarunkowania tego zjawiska. Częstą przyczyną przemocy rówieśniczej, w tym seksualnej, w placówkach opiekuńczo–wychowawczych jest przebywanie w nich nieletnich, którzy zgodnie z orzeczeniami sądowymi powinni zostać umieszczeni w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii. W konsekwencji dochodzi do nasilenia występowania przemocy wśród wychowanków.

Obowiązujące w Polsce regulacje prawne niewystarczająco chronią wychowanków placówek opiekuńczo–wychowawczych przed wykorzystywaniem seksualnym ze strony personelu placówki.

W placówkach opiekuńczo–wychowawczych umieszczane są dzieci, które doświadczyły wcześniej wykorzystywania seksualnego. Bywa, że takie doświadczenia w rodzinie są wprost przyczyną umieszczenia dziecka w placówce. Konieczne jest zapewnienie szczególnej oferty wsparcia psychologicznego dla dzieci, które padły ofiarą przemocy seksualnej i umieszczone zostały w środowisku wysokiego ryzyka powtórnej traumatyzacji.

Diagnoza skali i uwarunkowań przemocy seksualnej w placówkach opiekuńczo–wychowawczych w Polsce nie jest wystarczająca. Strategia przeciwdziałania temu zjawisku powinna bazować na pogłębionych badaniach empirycznych. Na sesji zostaną przedstawione wyniki najnowszych badań dotyczących doświadczeń przemocy i wykorzystywania wychowanków, zrealizowanych w ramach programu Daphne III – “Sexual Abuse against Children at Residential Institutions”.

Przemoc stosowana wobec i przez dzieci wychowywane przez rodziców i wychowanków placówek opiekuńczo–wychowawczych – analiza porównawcza

– Agnieszka Roszkowska, Justyna Trepka–Starosta, Uniwersytet Śląski

Przedstawione zostaną ustalenia badawcze na temat czynników decydujących o tym, czy młody człowiek stanie się sprawcą czy też ofiarą przemocy. Badaniami objęto dzieci wychowywane przez rodziców i wychowanków placówek opiekuńczo–wychowawczych. W prowadzonych badaniach brano pod uwagę:

- pogląd młodzieży na zjawisko przemocy, czyli ustalenia, jakie zachowania zdaniem młodzieży są, a jakie nie są przejawem przemocy;
- częstotliwość bycia sprawcą i ofiarą przemocy w zależności od miejsca pobytu (dom rodzinny, placówka opiekuńczo–wychowawcza);
- wpływ czynników osobowościowych (umiejszczenia kontroli, poziomu samooceny, ekspresji gniewu) na bycie sprawcą i ofiarą przemocy;
- wpływ czynników sytuacyjnych (postawy rodzicielskie, przynależność do podkultury młodzieżowej, alkoholizm rodziców, bezrobocie rodziców) na bycie sprawcą i ofiarą przemocy.

Przemoc jest tak powszechna, że uzasadnionym wydaje się poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o to, co decyduje, że młody człowiek jest ofiarą lub sprawcą przemocy. Badania uwarunkowań przemocy młodzieży mogą przyczynić się do rozwoju profilaktyki i tym samym zmniejszenia rozmiaru tego zjawiska.

Rodzinna piecza zastępcza nad dziećmi, które doświadczyły przemocy – praktyka i rekomendacje

– *Mirosław Chrapkowski, Stowarzyszenie Rodzicielstwa Zastępczego „Nasze Gniazdo”, Joanna Luberadźka–Gruca, Fundacja Przyjaciółka, Elżbieta Matusiak, Stowarzyszenie „U Siemachy”*

Dnia 14 września 2010 roku rząd przyjął Projekt Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i skierował go do prac parlamentarnych. Nowe rozwiązania prawne mają koncentrować się na pracy z rodziną dziecka i spowodować rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz zmniejszenie liczby dzieci w całodobowych placówkach opiekuńczo–wychowawczych (docelowo do 14), a także specjalizację placówek w kierunku terapeutycznym. Stopniowo wprowadzona ma zostać także zasada, że w placówkach opiekuńczo–wychowawczych nie mogą przebywać dzieci do 10. roku życia. Istotną rolę w tym projekcie odgrywają działania profilaktyczne, skierowane do rodzin wychowujących dzieci, dotkniętych różnymi problemami, w tym również przemocą.

Wprowadzenie planowanych rozwiązań musi spowodować indywidualizację opieki nad dzieckiem i rodziną oraz intensywny rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej i profesjonalizację opiekunów zastępczych. Ustawodawca poświęca także wiele miejsca konieczności wspierania osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą. W świetle proponowanych zmian prawnych warto zwrócić uwagę na już istniejące dobre praktyki. Wybraliśmy dwa przeciwległe miejsca w Polsce, gdzie realizowane są działania na rzecz diagnozy dzieci powierzonych rodzinnej pieczy zastępczej, a następnie praca z dziećmi, które doświadczyły przemocy oraz podnoszenie kwalifikacji opiekunów zastępczych i wspieranie ich zarówno w rozpoznawaniu dzieci krzywdzonych, jak i w opiece i wychowaniu. Rozwiązania i metody pracy Stowarzyszenia „U Siemachy” z Krakowa przedstawi Elżbieta Matusiak prowadząca Rodzinny Dom Dziecka „Mały Książę”.

26 października, wtorek

Sesja równoległa, godz. 11.15–13.00, sala A

„Będę przesłuchany/a” – przygotowanie dziecka do przesłuchania

– *Beata Pawlak–Jordan, Jolanta Zmarzlik, Fundacja Dzieci Niczyje*

Dzieci uczestniczące w procedurach prawnych potrzebują szczególnego wsparcia i ochrony ze strony osób dorosłych, a także instytucji, które w procedurze prawnej będą się z nimi kontaktować. Zadbanie o dogodne warunki przesłuchania zwiększa kompetencje dzieci w roli świadka oraz minimalizuje potencjalne negatywne skutki psychologiczne uczestnictwa w procedurach prawnych.

Właściwe przygotowanie dziecka do składania zeznań, świadomość jego potrzeb i możliwości rozwojowych, współdziałanie psychologów i pracowników wymiaru sprawiedliwości oraz współpraca z rodzinami i opiekunami znacząco zmniejsza poziom stresu dziecka i czyni je wiarygodniejszym świadkiem.

Podstawowe cele przygotowania dziecka do przesłuchania to:

- zwiększenie zdolności dziecka do złożenia wyczerpujących zeznań,
- zwiększenie stopnia wiarygodności jego zeznań,
- uchronienie dziecka przed wtórną traumatyzacją.

Przygotowanie dziecka do przesłuchania leży w kompetencjach psychologów, pedagogów, pracowników socjalnych, wymaga jednak nie tylko wiedzy psychologicznej, ale także znajomości procedur prawnych i wymogów procesowych.

W trakcie warsztatu zostaną przedstawione techniki pracy z dzieckiem przygotowujące je do roli świadka, a także materiały wzbogacające pracę profesjonalistów. Uczestnicy poznają obszar zagadnień niezbędnych do przepracowania z małym świadkiem oraz sposoby przybliżenia mu zadań, jakie stawia przed nim rola uczestnika procedury prawnej.

26 października, wtorek

Sesja równoległa, godz. 11.15–13.00, sala B

Kontrowersje wokół technik w badaniach sędowo–psychologicznych

— *Alicja Budzyńska, Fundacja Dzieci Niczyje, Teresa Jaśkiewicz–Obydzińska, Instytut Ekspertyz Sędowych w Krakowie, Małgorzata Toeplitz–Winiewska, Polskie Towarzystwo Psychologiczne*

Panel kierowany jest głównie do psychologów wydających opinie sędowo–psychologiczne w różnych kategoriach spraw. Przepisy prawne dają profesjonalistom pełną swobodę w doborze technik badania. Jednak w środowisku psychologów toczą się dyskusje na temat standardów ich pracy, a w tym — zasad wyboru technik diagnostycznych, dających podstawy do wydania opinii dla potrzeb orzecznictwa sędowego.

26 października, wtorek

Sesja równoległa, godz. 14.00–15.30, Sala Koncertowa

Profilaktyka przemocy i wykorzystywania: edukacja dzieci

Skuteczność edukacji dzieci jako formy profilaktyki wykorzystania seksualnego

— *Agnieszka Izdebska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*

Prezentowana zostanie tematyka oddziaływań edukacyjnych kierowanych do dzieci, mających na celu zmniejszenie ryzyka doświadczania przez nie przemocy seksualnej. Oddziaływania te — obok kierowanych wobec sprawców, rodziców, nauczycieli czy ogólnie społeczeństwa — stanowią jedną z możliwych form aktywności w ramach profilaktyki wykorzystania seksualnego dzieci. Zaprezentowane zostaną wyniki badań ewaluacyjnych programów kierowanych wobec dzieci oraz wyprowadzone na ich podstawie wnioski dotyczące czynników wpływających na efektywność tych oddziaływań. Przedstawione zostaną ponadto najczęściej powtarzające się treści merytoryczne edukacyjnych programów profilaktycznych, a także możliwe formy prezentacji tych treści.

Jak chronić dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem — obszary tematyczne, formy i narzędzia edukacji

— Marta Skierkowska, Fundacja Dzieci Niczyje

Badania przeprowadzone przez FDN w 2009 r. pokazały, że zdecydowana większość profesjonalistów pracujących z dziećmi uważa, że w placówkach edukacyjnych konieczne są procedury ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Jednomyślnie uznano za konieczną dostępność w placówce informacji o instytucjach pomocowych i telefonach interwencyjno-informacyjnych dla profesjonalistów i rodziców oraz dla dzieci. Badani są zgodni, iż potrzebna jest edukacja personelu placówek w zakresie znajomości czynników ryzyka krzywdzenia dzieci, problemu wykorzystywania seksualnego dzieci oraz zagrożeń dzieci w Internecie. Jednocześnie większość respondentów ocenia, że jedynie w niektórych placówkach personel jest przeszkolony w tym zakresie, a szkolenia są dostępne. Podobnie oceniana jest zasadność edukacji dzieci w zakresie różnych aspektów zagrożeń. Jednomyślnie jest przekonanie o konieczności edukacji nt. przemocy rówieśniczej w szkole oraz zagrożeń w Internecie. Zdecydowana większość badanych jest również przekonana, że dzieciom potrzebna jest edukacja w zakresie ochrony przed wykorzystywaniem seksualnym (77% — zdecydowanie tak, 12% — raczej tak) oraz nt. przemocy w rodzinie (79% — zdecydowanie tak, 17% — raczej tak). O ile jednak przemoc w szkole jest powszechnie tematem realizowanych zajęć różnego typu, o tyle edukacja nt. pozostałych zagadnień postrzegana jest jako niewystarczająca, dostępna tylko w niektórych placówkach.

Referat poświęcony będzie prezentacji programów i narzędzi edukacji dzieci w różnym wieku na temat zagrożeń przemocą i wykorzystywaniem. Dostosowanie przekazu do etapu rozwoju dziecka i jego możliwości percepcyjnych, atrakcyjność i interaktywność to fundamentalne cechy programów edukacyjnych dla dzieci. Koniecznym elementem takiego przekazu jest informacja o możliwościach uzyskania wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych, które opisane są w programie.

Zaprezentowane zostaną przykłady programów profilaktyki przemocy i wykorzystywania seksualnego realizowane na świecie oraz programy i narzędzia opracowane przez FDN (scenariusze, materiały pomocnicze, film edukacyjny).

Profilaktyka krzywdzenia dzieci w Internecie — propozycje edukacyjne

— Łukasz Wojtasik, Fundacja Dzieci Niczyje

Propozycje edukacyjne opracowywane i dystrybuowane w ramach programu FDN „Dziecko w Sieci” nawiązują do idei *blended learningu*, łącząc nauczanie tradycyjne za pomocą scenariuszy zajęć z nauczaniem przez komputer z wykorzystaniem atrakcyjnych materiałów multimedialnych. Treści dostosowane starannie do wieku odbiorców poświęcone są m.in. profilaktyce uwodzenia dzieci w Internecie, przemocy rówieśniczej w sieci i kontaktom dzieci z niebezpiecznymi treściami. Zajęcia edukacyjne uczą dzieci przede wszystkim ochrony prywatności w sieci i poszanowania dla innych internautów.

Bazą dla edukacji najmłodszych internautów jest projekt Sieciaki.pl, którego fabuła opiera się na walce sieciaków (grupy dzieci perfekcyjnie znających zasady bezpieczeństwa w sieci) z sieciuchami (złymi stworkami odpowiedzialnymi za internetowe zło). W działającym od 2005 roku serwisie www.sieciaki.pl zarejestrowało się już ponad 150 000 dzieci, a w piknikach edukacyjnych „Sieciaki na Wakacjach” każdego roku udział bierze kilka tysięcy młodych internautów. Przygody sieciaków posłużyły również do opracowania serii kreskówek i komiksów, scenariuszy zajęć lekcyjnych oraz kursów e-learning z powodzeniem wykorzystywanych w szkołach podstawowych w całej Polsce.

Z myślą o starszych uczniach szkół podstawowych FDN we współpracy z firmą Microsoft i Krzysztofem Hołowczycem — znanym kierowcą rajdowym, przygotowała projekt edukacyjny „3...2...1... Internet”, który udostępniany jest w postaci scenariuszy zajęć i serii kreskówek (również w wersji dla dzieci niesłyszących) oraz kursu e-learning.

Dla uczniów gimnazjów FDN we współpracy z Fundacją Orange przygotowała scenariusze lekcji „Stop cyberprzemocy” oraz nowatorski kurs e-learning „Znajomi-nieznajomi”, którego użytkownicy wcielają się w rolę administratora serwisu społecznościowego i rozwiązują problemy swoich rówieśników.

Oferta e-learning programu „Dziecko w Sieci” obejmuje również profesjonalistów i rodziców. Oddany do użytku w maju 2010 roku kurs „Dziecko w Sieci” prezentuje dorosłym szczegółowo problematykę bezpieczeństwa dzieci online — charakterystykę i skalę problemu, kwestie prawne i psychologiczne oraz ofertę edukacyjną i pomocową.

26 października, wtorek

Sesja równoległa, godz. 14.00–15.30, Sala Rudniewa

Panel dyskusyjny: Dylematy etyczne profesjonalistów podejmujących interwencje w sprawach krzywdzenia dzieci

— *dr Magdalena Czub, Komitet Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu, Anna Lechowska, Stowarzyszenie „Szansa”, Renata Kałucka, Justyna Podlewska, Jolanta Zmarzlik, Fundacja Dzieci Niczyje*

Podejmowanie interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka przez jego najbliższych jest niełatwym psychologicznie zadaniem dla profesjonalisty. Interwencja prawna i psychologiczna jest ingerencją w rodzinę, która jest wartością chronioną przez prawo, obyczaj, kulturę i religię. Przepisy prawne wydają się być jednoznaczne, a jednak — jak pokazuje praktyka — ich interpretacja bywa różnorodna. Osoba podejmująca interwencję niemal zawsze balansuje na linii własnych przekonań, merytorycznej wiedzy, przepisów prawnych, trudnych do zaprzeczenia emocji, nacisków i zewnętrznych ocen.

Uczestnicy panelu spotkają się z doświadczonymi psychologami podejmującymi interwencje wobec dzieci krzywdzonych. Podzielą się oni swoją wiedzą, wypracowanymi rozwiązaniami, własnymi dylematami i przemyśleniami. Zapraszamy do aktywnego udziału w dyskusji osoby podejmujące interwencje w rodzinach i mierzące się w swojej pracy z barierami formalnymi i wewnętrznymi konfliktami.

Proponujemy dyskusję wokół takich tematów, jak:

- konflikt ról „pomagacza” i interwenta,
- ułatwiająca czy utrudniająca rola prawa w podejmowaniu interwencji.

26 października, wtorek

Sesja równoległa, godz. 14.00–15.30, Sala Rudniewa

Diagnostyka medyczna krzywdzenia dzieci

Diagnostyka medyczna wykorzystywania seksualnego dzieci

— *prof. Violetta Skrzypulec, dr Robert Kowalczyk, dr Agnieszka Droszol-Cop*

Postępowanie w przypadku podejrzenia przemocy seksualnej wobec dziewcząt/chłopców polega między innymi na zebraniu wywiadu lekarskiego, badania ginekologicznego, wykonaniu fotografii znalezionych zmian oraz powiadomieniu prokuratury lub policji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu. Fizyczne objawy wykorzystywania seksualnego mogą być nieobecne lub zniknąć w ciągu 72 godzin. Ostre objawy molestowania, które wymagają nagłej pomocy medycznej to: urazy zewnętrznych i wewnętrznych narządów płciowych, krwiaki w obrębie narządów płciowych, błony dziewiczej, obrażenia okolic odbytu, obrażenia innych części ciała, warg, jamy ustnej, kończyn, rany powstałe w wyniku ugryzienia, owrzodzenia i rany w przebiegu chorób przenoszonych drogą płciową, krwawienia z dróg rodnych, infekcje dróg moczowo-płciowych. Efektem tych działań może być także zakażenie wirusem HIV.

Przedstawiona zostanie procedura diagnostyczna w różnych przypadkach wykorzystywania seksualnego dziecka.

Dziecko krzywdzone — pacjent Oddziału Pediatrycznego. Procedury medyczne i interwencje prawne

— *Małgorzata Zbrozczyk-Szczepaniak*

Krzywdzenie dziecka to stwarzanie ryzyka dla jego rozwoju psychoruchowego, stosowanie przemocy fizycznej, psychicznej i seksualnej oraz zaniedbywanie dziecka poniżej 18. roku życia przez osobę, która jest odpowiedzialna za jego prawidłowy rozwój. Oddział Pediatryczny Szpitala Dziecięcego im. Prof. Dr. Jana Bogdanowicza w Warszawie hospitalizuje rocznie ponad 2 tysiące pacjentów w wieku od roku do 18 lat. Dziecko, u którego stwierdzimy zespół krzywdzenia jest wypisywane z rozpoznaniem wg międzynarodowej klasyfikacji IDC-10: T74.1 — nadużycie fizyczne, T74.2 — nadużycie seksualne lub T74.8 — inne zespoły maltretowania. W ramach rozliczeń z NFZ pacjentowi poza rozpoznaniem IDC-10 przypisujemy grupę wg JGP. Dziecko krzywdzone wykazujemy w Grupie P15 — zaburzenia zachowania, 41 punktów. Poza diagnostyką, którą musimy przeprowadzić, aby wypisać dziecko z rozpoznaniem zespołu krzywdzenia, spoczywa na lekarzu obowiązek zgłaszania przypadków przemocy wobec dzieci. Obowiązek ten dodatkowo umocowany jest w przypadku lekarzy w Kodeksie Etyki Lekarskiej i Ustawie o zawodach lekarza i lekarza dentysty. Statystyka rozpoznań i podjętych interwencji prawnych nie pokrywa się jednak. W 2009 r. podjęliśmy 23 interwencje (wnioski do sądu rodzinnego, zgłoszenia do Prokuratury), a rozpoznań zespołu krzywdzenia ustaliliśmy 10. Skąd taka rozbieżność? O rozpoznaniu decyduje lekarz prowadzący i ordynator. Stwarza to poczucie „personalnej” odpowiedzialności za tak poważne rozpoznanie. W większości przypadków istnieją wątpliwości lekarza prowadzącego i konsultantów. Dlatego też często dzieci nie są wypisywane z rozpoznaniem zespołu krzywdzenia, a z rozpoznaniem, które było bezpośrednim powodem zgłoszenia się do szpitala. Pacjent po próbie samobójczej — zatrucie lekami, będącej efektem prawdopodobnie przemocy psychicznej w środowisku domowym zostanie wypisany z rozpoznaniem: „stan po zatruciu lekami”, a nie „przemoc psychiczna”. Najczęstszą formą interwencji prawnej jaką podejmujemy jest wniosek do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodzinną dziecka lub małoletniego. Ten rodzaj interwencji mówi o naszych wątpliwościach i jednocześnie daje poczucie, że zareagowaliśmy w sposób jak najbardziej bezpieczny dla dziecka. W przypadkach oczywistych — przemoc fizyczna, dziecko pobite, dziecko po napaści seksualnej nie mamy wątpliwości jakie rozpoznanie finalnie postawić. Nim jednak do tego dojdzie pacjent poddawany jest diagnostyce wg procedury jaką przyjęliśmy. I tak w przypadku przemocy fizycznej istotna jest diagnostyka w kierunku przebytych urazów. W przypadkach dzieci po napaści seksualnej bardzo istotne są działania profilaktyczne jakie należy podjąć. Wśród dzieci hospitalizowanych w naszym oddziale najczęstszą formą krzywdzenia z jaką się spotykamy jest jednak zaniedbanie i przemoc psychiczna.

26 października, wtorek

Sesja równoległa, godz. 14.00–15.30, sala A

Zniekształcenia poznawcze w procesie podejmowania decyzji przez sędziego

— *Magdalena Najda, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, Maria Keller-Hamela,
Fundacja Dzieci Niczyje*

Celem warsztatu jest przedstawienie podstawowych mechanizmów niekontrolowanego zniekształcania procesów myślowych zaangażowanych w postępowanie procesowe. Omówione zostaną najważniejsze z punktu widzenia pracy sędziego błędy poznawcze. Prawidłowości odkryte przez psychologów w drodze badań naukowych zostaną zilustrowane przykładami z konkretnych spraw sądowych.

Procesy podejmowania decyzji nie zawsze są w pełni kontrolowane przez świadomą i racjonalną część psychiki. Przetwarzanie informacji, w tym również wnioskowanie i budowanie ostatecznych rozstrzygnięć bywa zniekształcane przez czynniki pozaracjonalne. Psychologowie poznawczy dysponują bogatym i interesującym materiałem empirycznym na temat błędów poznawczych zakłócających bezstronność, wpływających na rozumienie materiału dowodowego, a nawet na treść orzeczenia. Dzięki aktywnym metodom prowadzenia warsztatu uczestnicy będą mogli dobrze zrozumieć mechanizmy leżące u podstaw omawianych procesów.

26 października, wtorek

Sesja równoległa, godz. 14.00–15.30, sala B

Partnerstwo na rzecz pomocy dzieciom–ofiaram przestępstw. Sesja dla grantobiorców konkursu „Bezpieczne dzieciństwo” – *Daria Drab, Gabriela Kühn, Fundacja Dzieci Niczyje*

W ramach warsztatu omówione zostaną dotychczasowe doświadczenia zebrane w ramach realizacji projektów, które rozpoczęły się w ramach programu „Bezpieczne Dzieciństwo” w pierwszej połowie 2010 roku. Uczestnicy spotkania będą wymieniać się dobrymi praktykami, dyskutować na temat strategii i możliwości dalszej współpracy organizacji między sobą, jak również dalszej współpracy w ramach programu „Bezpieczne Dzieciństwo”. Podczas spotkania omówione zostaną również kwestie dotyczące sprawozdawczości z podejmowanych aktywności.

Program „Bezpieczne Dzieciństwo” wspiera działania, których celem jest ochrona dzieci przed przemocą i krzywdzeniem oraz pomoc ich rodzinom i opiekunom. Program realizowany jest w latach 2010–2012 r. Granty przeznaczone są dla organizacji pozarządowych na działania, które wpierają lokalną społeczność w polepszaniu standardów bezpieczeństwa dzieci w następujących trzech liniach programowych konkursu grantowego:

- 1 bezpieczeństwo młodzieży w Internecie,
- 2 profilaktyka krzywdzenia małych dzieci,
- 3 pomoc dzieciom ofiarom przestępstw i krzywdzenia.

26 października, wtorek

Projekcja filmu „Ala z elementarza”, godz. 15.30–16.30, Sala Koncertowa

„Ala z elementarza”, Polska 2009

Scenariusz i reżyseria: Edyta Wróblewska

Zdjęcia: Piotr Niemyjski

Montaż: Agnieszka Glińska

Produkcja: Studio Filmowe Kalejdoskop

Współfinansowanie: Polski Instytut Sztuki Filmowej

Filmowy portret dr Aliny Margolis–Edelman, założycielki Fundacji Dzieci Niczyje, która była pierwowzorem Ali z „Elementarza” Mariana Falskiego. W czasie wojny uczyła się w Szkole Pielęgniarstwa w getcie warszawskim. W 1968 r. przymusowo emigrowała z Polski. Uczestniczyła w wyprawach francuskiej organizacji „Lekarze bez Granic”, ratując zdrowie i życie dzieci na całym świecie.

Portret kobiety o niespożytej energii, dokonującej rzeczy, które reszcie świata wydają się niewykonalne.

Po projekcji filmu zapraszamy do dyskusji z reżyserką - Edytą Wróblewską.

www.dzieckoswiadek.pl

będę

Bardzo się bałam przesłuchania. Nie wiedziałam, że to po prostu rozmowa. Teraz wiem, że nie ma czego się bać.

PRZESŁUCHANA

Od Ciebie zależy, czy oszczędzisz małym świadkom traumatycznego przeżycia. Zabiegaj o rozmowę w specjalnie przygotowanym miejscu. **Dziecko jest świadkiem szczególnej troski.**

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
IUSTITIA EST CONSTANS ET PERPETUA VOLUNTAS IUS SUUM CUIQUE TRIBUTUM

RZECZNIK PRAW DZIECKA

